

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

3

ÇEVRE KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

08 Mayıs 2013 Çarşamba

ÇEVRE KOMİSYONU
GÖRÜŞME TUTANAKLARI

08 Mayıs 2013 Çarşamba

---0---

K O N U

	<u>Sayfa</u>
Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı	1:16
Elektromanyetik Kirlilikle ilgili Temkoder' den brifing alınması	16:23

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
BİRİNCİ OTURUM	1:23
Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı	1:16
Madde 11	1
Ahmet Kenan TANRIKULU	(İzmir) 1:2, 3, 6:7, 8, 11
Melda ONUR	(İstanbul) 2:3, 6, 10, 13, 14
Mehmet Hilal KAPLAN	(Kocaeli) 3:4, 5, 6, 7, 10:11, 13, 15
Emre KÖPRÜLÜ	(Tekirdağ) 4:5, 7, 12, 13, 14
Sena KALELİ	(Bursa) 5, 6, 11, 14, 15:16
Mustafa Serdar SOYDAN	(Çanakkale) 5:6
Osman KAHVECİ	(Karabük) 6
Çağatay DİKMEN (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürü)	8:9, 12:15
Haluk EYİDOĞAN	(İstanbul) 9:10, 15
Sakine ÖZ	(Manisa) 11:12
Elektromanyetik Kirlilikle ilgili TEMKODER' den brifing alınması	16:23
Mehmet BAYRAMOĞLU (TEMKODER Başkanı)	16:21, 22:23
Osman BOYRAZ	(İstanbul) 17
Mustafa Serdar SOYDAN	(Çanakkale) 17, 21
Veli AĞBABA	(Malatya) 17
Melda ONUR	(İstanbul) 18
Mehmet Hilal KAPLAN	(Kocaeli) 18:19, 21, 22

Temel COŞKUN
Zeki AYGÜN

(Yalova)
(Kocaeli)

21
21:22

Açılma Saati: 10.38
Kapanma Saati: 12.35

8 Mayıs 2013 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.38

BAŞKAN : Erol KAYA (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ : Osman KAHVECİ (Karabük)

SÖZCÜ : Sabahattin KARAKELLE (Erzincan)

KÂTİP : Aydın ŞENGÜL (İzmir)

0

BAŞKAN – Öncelikle herkese hayırlı sabahlar diliyorum ve uzun bir Meclis çalışmasından sonra sabah böyle erken saatte bütün arkadaşlarımızı bir arada görmek beni fevkalade sevindirdi. Teşekkür ediyorum yani komisyona gösterilen ilgiden dolayı.

Bugün, Çevre Komisyonumuzun 24'üncü Yasama Dönemi Üçüncü Yasama Yılı'nın 10'uncu Toplantısını açıyorum. Yeterli çoğunluğumuz zaten vardır.

Bugün gündemimizde iki konumuz söz konusu. Birincisi, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve bu kanunda değişiklik yapılmasına dair torba kanun diye tanımlanan kanunun bir maddesi, bizi ilgilendiren bir maddesiyle ilgili görüşme yapacağız. Bir de elektromanyetik kirlilikle ilgili Temkoder'den değerli hocalarımız buradalar. Onlardan da bir brifing almış olacağız ve bu şekilde de, inşallah, bugünkü gündemimizi tamamlamış olacağız.

Gündemimizin birinci maddesinde bulunan, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı'nın 11'inci maddesi bizi ilgilendiriyor. Bu nedenle İç Tüzük'ün 23'üncü maddesine göre 11'inci madde üzerinde görüşme yapmamızın daha uygun olacağını değerlendirdiğimizi ifade edeyim ve 11'inci maddenin görüşülmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Şimdi maddeyi okutuyorum:

MADDE 11- 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“Geçici madde 3 – 23/6/1997 tarihinden önce yatırım programına alınmış olup, bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla planlama aşaması geçmiş olan veya ihalesi yapılmış olan veya üretim veya işletmeye başlamış olan projeler ile bunların gerçekleştirilmesi için zorunlu olan yapı ve tesisler Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamı dışındadır.”

BAŞKAN – Şimdi maddeyle ilgili şöyle kısa bir bilgi vermekte fayda var. Gerçi Sayın Bakanımız Kenan Bey bu konuyu bizden çok daha iyi biliyor ama teknik bir bilgi olarak ben ifade edeyim.

ÇED Yönetmeliği'nin yürürlüğe girdiği 1993 tarihinde geçici 3'üncü maddesiyle, Yönetmelik'in 3'üncü maddesinde bu tarihten önceki yapılan tüm yapıların hepsinin ÇED kapsamı dışında bırakılmıştı. O günden bugüne bu şekilde geliyordu. 93 tarihi. Kamu yatırımlarıyla ilgili de 97 tarihi öncesindeki planmış olan, yatırım programına alınmış olan ve ihalesi yapılmış olanlarla ilgili de bir düzenleme söz konusuydu. Danıştay bu muafiyetle ilgili düzenlemeyi, yani geçici 3'üncü maddesindeki muafiyet düzenlemesini iptal etti. Hukukçuların ortak görüşü, muafiyetin ancak kanunla düzenlenebileceğini, yönetmelikle olamayacağından bahisle bunu kanun maddesi olarak bugün buraya getirmiş oldu.

Ben bu şekilde bilgi vermiş olayım ve görüşmeye açmış olayım.

Söz almak isteyen arkadaşlarımıza söz vermeden önce ben Kenan Bey'e vermek istiyorum. O çünkü bize çok daha geniş bilgi verecektir.

Sayın Bakanım, ben veriyorum sözü, buyurun.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Ben de, siz ve Sayın Komisyon üyelerine, Değerli Komisyonumuza gelen diğer misafirlere saygılarımı sunuyorum, iyi çalışmalar diliyorum.

Sayın Başkanım, bu gelen kanun tasarısı 6 tali komisyonu ilgilendiriyor aslında ve 8 Mayıs tarihinde de bugün görüşeceğimiz olan bu tasarı sizin de belirttiğiniz gibi bir torba kanun niteliğinde. Tabii, tasarının bütün diğer maddelerine baktığımız

zaman aslında birbiriyle hiç ilgisi olmayan, Sosyal Sigortalar, Genel Sağlık Sigortası Kanunu gibi değişik bir başlık altında toplanmış, içinde varlık barışı bile var bu kanun tasarısının. Yani öyle enteresan bir şeyle karşı karşıyayız.

Tabii, bizim Komisyon olarak bunun ilgili 11'inci maddesi, 2872 sayılı bir Çevre Kanunu' muz var ve bu Çevre Kanunu' na geçici bir madde ekleyerek 23 Haziran 1997 tarihinden önce yatırım programına alınmış olan ve bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla da planlama aşaması geçmiş olan veya ihalesi yapılmış olan veyahut üretim veya işletmeye başlamış olan projeleri ÇED kapsamı dışına alıyor. Aslında çok ciddi bir radikal değişiklik bu. Ancak burada çok enteresan bir şey daha var. Şimdi, bu alt ve üst yapı tesislerini muafiyet kapsamına alıyor ama 5 Nisan 2013 tarihli bir ÇED Yönetmeliği yayınlanmış. Şimdi, Bakanlık, aslında burada bence bir hukuku dolanarak çevre mevzuatının ilga edilmesine yönelik de bir işlem yapmış çünkü Danıştayın bir kararı var. Danıştay 14. Dairesi karar veriyor. Bu karar önemli bir karar. Bu kararın neticesi daha alınmadan yani biz daha bir yasal çalışması, şu gün görüşüğümüz şu çalışma yapılmadan Bakanlık 5 Nisanda bir yönetmelik yayınlıyor. Bu yönetmeliğe baktığımız zaman zaten ne yapılmak istendiğini de görüyoruz.

Aslında bu ÇED Yönetmeliği'nden önce programa alınan işte Gebze-Orhangazi, İzmir-İstanbul otoyolu, 3'üncü köprü veyahut Ilısu Barajı, ne bileyim Akkuyu' da yapılması düşünülen nükleer santral gibi projelerin, çok büyük projelerin böylece ÇED süreci inkıtaya uğramış olacak, daha doğrusu ortadan kalkmış olacak. Onlara hiçbir şekilde ÇED isteme şansımız olmayacak bu yasa değişikliği eğer gerçekleşirse.

Şimdi, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı -keşke olsaydı burada temsilcisi- bu mevcut hukuk durumuna karşılık göstermiş olduğu bu davranışla aslında bizi de dâhil etmeye çalışıyor yani bu yaptığı 5 Nisan 2013 tarihindeki yönetmelik değişikliğiyle hukukun dolanması işlemine Türkiye Büyük Millet Meclisini de bir şekilde dâhil etmeye çalışıyor. Bu bakımdan da, tabii, bence, ciddi bir hukuk ihlalidir bu. Görevi gereği, çevreyi korumak, geliştirmek olan bir bakanlık kendi eliyle kendi ayağına kurşun sıkıyor ve ÇED sürecini ortadan kaldırmak istiyor.

Bu ÇED'le ilgili Sayın Başkanım, biraz önce belirtmiştim, gerçekten Türkiye ciddi bir mücadele vermiştir yani o ÇED sürecinin başlatılması, ÇED raporlarının hazırlanması, ÇED'de halkın katılımının sağlanması ve böylece vatandaşların da çevreye duyarlılığının temin edilmesi gibi işlemler Türkiye'de bir çevre eğitimiyle sağlanmıştır ve uzun bir dönemdir bu yapılagelmektedir. Aslında, tabii, önce genel müdürlük, sonra müsteşarlık, sonra bakanlık gibi değişik aşamalardan geçtik. Müstakil bir çevre bakanlığımız vardı uzun yıllar boyunca. Şimdi bir taraftan farklı bir işlem yapan, işte Bayındırlık Bakanlığının şehircilik konseptini alarak yamadık bu bakanlığa, öbür tarafta da bir Çevre Bakanlığı var. Bir taraf çevreyi korumayla görevli, öbür taraf da hani tabir caizse çevreyi değiştirmeye yönelik bir işlemde sorumlu olan veyahut onunla iştigal eden bir başka kuruluş bir araya geldi. Yani bir tarafla baktığımız zaman bir yamalı bohça gibi bir işlemle karşı karşıya. Çevre Şehircilik Bakanlığının dokusu da birbirine uymuyor Değerli Başkanım. Ama, bu tabii, farklı bir konu olarak şu anda karşımızda.

Ben bu kanuna eklenen bu hükümlerle Danıştayın hem 98 hem 2010, 2013 tarihli iptal kararlarının göz ardı edildiğini de düşünüyorum. Yani Danıştay bir tane karar vermemiş, -ona da gelirken baktım- üç tane ayrı ayrı kararları var.

Buradaki mesele, sadece iktisadi büyümede iktisadi göstergelere bakmak olmamalı. Yani bir yandan tabii ki bir ülke kalkınacak, büyüyecek, belirli bir refah seviyesine gelecek ama öbür tarafta da doğal kaynaklarımızın korunması, işte hastalıklarla mücadele edilmesi, çevrenin ve ekolojik sistemin de kendi içerisinde gelecek kuşaklara bir miras olarak bırakılması gerekiyor. Bu dengenin bu yasa tasarısıyla ortadan kaldırıldığını düşünüyorum Değerli Başkanım.

Teşekkür ediyorum söz verdiğiniz için.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun.

MELDA ONUR (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Bir kere, konunun detayına girmeden önce bizim ne komisyonu olduğumuzu iyi anlamamız lazım. Biz Çevre Komisyonuyuz. Bir çevre komisyonunun ÇED'in muaf tutulduğu herhangi bir düzenlemeyi böyle bir torba yasanın içinde esastan görüşmeden kabul etmesinin başta ilkesel olarak doğru olmadığını düşünüyorum.

Evet, güzel açıkladı Sayın Bakanım. Ona aslında çok da fazla ilave edebileceğim bir şey yok. Önümüzde "kentsel dönüşüm" adı altında ya da "yeniden şehir planlaması" adı altında belki çok dev projeler geliyor. İstanbul'a havaalanı, köprüler, otoyollar. Tüm bunların doğal olarak bir ÇED süreçlerinin olması gerekiyor ve az önce sayın vekilimizin açıkladığı yöntemle tüm bunların ÇED'den muaf tutulabilmesi mümkün olabilecek. Biz en azından Çevre Komisyonu olarak bu tür ÇED muafiyetleriyle ilgili tavrımızı, mutlaka

ÇED muafiyeti istenmemesi ve ÇED'in mutlaka olması yönünde kullanmamız gerektiğini düşünüyorum çünkü çevre etki değerlendirmesi, adı üzerinde, bu adımı atarsak bu çevre etki değerlendirmesini istemek ve yaptırmak zorundayız. Eğer biz bunu muaf tutacak bir komisyon isek, bu komisyonun varlığını inkâr etmiş oluruz ve özüne aykırı hareket etmiş oluruz diye düşünüyorum.

Ayrıca da böyle bir torba yasada bu kadar önemli bir maddenin geçirilmemesi gerektiğini düşünüyorum ve bu maddeye itiraz ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Yalnız ben müsaade ederse arkadaşlarım, ben bir bilgi vereyim de bir yanlış anlaşılıma sebebiyet vermesin diye.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bahsettiğiniz bu büyük projelerin ÇED dışında kalması söz konusu değil. Öncelikle bunu bilelim. Yani bu yanlış bir bilgilendirme olur. 1997 öncesinde yatırım programına alınmış olanlar var...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Devamı da var Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Müsaade ederseniz, burada şeyi istedim. Şu anda devam eden projelerle ilgili bir döküm de istedim. Çünkü böyle gündeme gelmesi muhtemeldi.

İstanbul-Antalya, Eskişehir-Antalya ve Dinar-Aydın rehabilitasyon demir yolu, Karaman-Ulukışla 2'nci hat demir yolu, İstanbul-Kocaeli kara yolu –ki 3'üncü Boğaz köprüsü bahsedilen az evvel- 3'üncü hava limanı onların hepsinin ÇED'i var. ÇED'le ilgili işlemleri devam edenler. Dolayısıyla Türkiye'de şu anda büyük projeler gördüğümüz Sincan-Çayırhan-İstanbul Demir Yolu Projesi, İstanbul Bölgesi 3'üncü Havalimanı Projesi, Antalya-Kayseri Demir Yolu Projesi, Sivas-Erzincan Demir Yolu, 2'nci etap raylı sistem taşıma sistemi falan gibi büyük projelerin, daha doğrusu 1997'den sonra planlanmış projelendirilmiş projelerin hiçbirisiyle ilgili bir söz konusu muafiyet düzenlemesi yok. Bunun özellikle altını çiziyim. Hem özel sektör yatırımları için hayata geçmiş olan 1993 öncesi işte üretimde bulunan işletmeler veya 97'den önceki kamu yatırımlarıyla ilgili, bunlar da muafiyet olmasın, bu, tabii ki takdirdir, olabilir ama ben yeni hiçbir projeye ilgili bir ÇED sürecini devre dışı bırakan bir düzenleme olmadığı bilgisini vereyim bir yanlış anlaşılıma sebebiyet vermesin diye.

Şimdi arkadaşlarımıza söz vermeye devam ediyorum.

Buyurun.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Değerli Komisyon üyeleri, yine bir torba yasası... Bu, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki sürecimizde bence altından kalkmamız gereken ve çözmemiz gereken noktalardan bir tanesi de bu olmalı bu torba yasası konusu.

Madde 11... Sayın Bakanım da açıkladı, Sayın Başkanım da bir iki bilgi verdi ama ben bir şeyi vurgulamak istiyorum. Anımsarsanız Enerji Kanunu görüşüldüğünde şöyle bir madde vardı: Orada da bir muafiyet söz konusuydu. Şu anda dünyada iklim değişikliğine neden olan küresel ısınmanın en önemli kaynaklarından bir tanesi, enerji elde edilirken, enerjinin elde edilmesi esnasında meydana gelen sera gazları. Sera gazlarının yüzde 75'i enerjinin oluşumu esnasında oluşuyor. Ama bizde yine Enerji Kanunu oluşturulurken bu termik santrallerin ÇED ve 2018 yılına kadar, hatta Bakanlar Kurulu kararıyla üç yıl ertelmesi dahi, 2021 yılına kadar ötelenmesine yetki verdi.

Şimdi, buradaki 1997 öncesini de düşünürseniz, eğer dünyayı en çok kirleten, küresel ısınmaya neden olan iklim değişikliğinin birinci faktörü olan sera gazlarının ana maddesi durumundaki enerjiyi 2018'e kadar çevre mevzuatından muaf tutuyorsanız bunun üzerinde hiç konuşmanın bir anlamı yok. Bence zaten yanlış burada yapıyoruz. Dünya 2010 yılında bir araya geliyor, diyor ki: "Küresel iklim değişikliğine neden olabilen sera gazları salınımını 2020'de ben yüzde 50 azaltmak istiyorum." Bunun için tedbir alınması gerekiyor. Tedbirlerin başında da enerji esnasındaki oluşumlar, termik santraller ve diğer kirleticiler söz konusuyken biz hem enerji oluşumu esnasındaki muafiyeti söz konusu ediyoruz, bir de şimdi Sayın Bakanımın da bahsettiği gibi Danıştay kararını dolanarak 97 öncesindeki tedbirlerin muafiyetinden konuşuyoruz.

Ben, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bürokratlarının öncelikle saate uymaları konusunda, burada, 1997 öncesinde -sizin bahsettiğiniz büyük projelerin dışında- hangi projelerin bu kapsam içerisinde olduğunu, ne amaçla bunun yapıldığını, kime bundan muafiyet sağlandığının, "devletin bundan yararı nedir"i bize açıklaması gerekirdi diye düşünüyorum. Bu, onların bu konuya verdiği önemi mi bilmiyorum, yoksa Sayın Bakanımın bahsettiği gibi Çevre ve Şehircilik Bakanlığının ismiyle ilgili bir problem mi var, bu konuda bir öneride mi bulunmamız gerekiyor?

Benzer konu nerede oldu? Anımsarsanız, yine, bizim Türkiye Büyük Millet Meclisinden yer altı sularının sayaç takılması ve tespitiyle ilgili bir kanun geçti. Kanun'un direkt muhataplarından bir tanesi çevre. Yer altı su rezervlerinin tespiti ve bu rezervlerinin

önümüzdeki süreçlerde iklim değişikliğine neden olabilecek kuraklık ve benzeri konuyu görüşmemiz gerekirken -sizin bunda katkınız var mı Sayın Başkanım, bilmiyorum ama- Çevre Komisyonu yine pas geçildi. Yani herhâlde Adalet ve Kalkınma Partisinin çevreye bakış açısı mı, böyle düşünmüyorum. Çevreyi direkt ilgilendiren konular Çevre Komisyonunda görüşülüyor, tartışılıyor, ana gündem maddesine alınmıyor. Çevreyi en çok kirlüten Enerji Kanunu yine bizde görüşülüyor, pas geçiliyor, 2018'e kadar muaf ediliyor. Biz de Çevre Komisyonu üyeleri olarak bir iş yaptığımızı varsayıyorum. Yarın bir sivil toplum örgütü ya da bizim gelecekteki çocuklarımız "Siz 2018 yılına kadar termik santrallerin çevreden muaf tutulması, mevzuattan muaf tutulmasını hangi gerekçeyle yaptınız? Orada ne işiniz vardı?" derlerse, ben vicdanen rahatsız olduğumu, hem Hükümetin hem de Çevre Komisyonu Başkanı olarak sizin bu konuda duyarlı olmanızı istiyorum, talep ediyorum, bizden bir desteğiniz varsa, vermeye hazırız ama pas edilerek, sadece formalite olarak bir araya gelişimizin de doğru olmadığını düşünüyorum.

Demim söylediğim gibi, biz, önümüzde 2018'e kadarkini muaf ederken 97'i öncesini konuşmanın bir mantığı da yok. En çok kirleticileri, biz Türkiye Büyük Millet Meclisinden muaf tuttuğumuzu hatırlatmak istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Buyurun.

EMRE KÖPRÜLÜ (Tekirdağ) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Başkan, Değerli Komisyon üyeleri; ben öncelikle usul hakkında söze başlamak istiyorum.

Tabii, önümüzde bir torba yasa var. Bu torba yasanın da 11'inci maddesi Komisyonumuzu ilgilendiren bir konu ama Komisyonumuza, tabii, tali komisyon olarak sevk edilmiş. 11'inci maddeye baktığımızda, okuduğumuzda konu çevresel etki değerlendirmenin, ÇED raporlarının bazı projeler kapsamında, daha doğrusu kapsam dışına çıkarılması. Biz eğer bu madde kapsamında bir tali komisyonsak -esas komisyon Plan Bütçe Komisyonu- yani direkt çevreyi ilgilendiren çevresel etki değerlendirmenin, komisyon bakımından, tali komisyon olarak ele almamız ve değerlendirmemiz, esasa etkili olamamız bence üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur ve burada Başkan olarak da bir inisiyatif kullanmanız gereken bir konudur diye değerlendiriyorum.

Başka sizlerden, daha doğrusu Sayın Başkandan inisiyatif beklediğimiz ama maalesef ki sonuç alamadığımız bir konu daha olmuştu. Mehmet Bey, Kocaeli Milletvekilimiz Sayın Mehmet Hilal Kaplan da üzerinde kısaca durdu. Biliyorsunuz, yakın geçmişte Mecliste görüştüğümüz yer altı suları hakkında bir kanun vardı. Bu Kanun, özellikle Çevre Komisyonuna da tali komisyon olarak Meclis Başkanlığı tarafından havale edilmiş olunan bir kanun teklifiydi. Ancak nedense, bilemediğimiz bir şekilde, tali komisyon olarak havale edilmiş olmamıza rağmen konu Çevre Komisyonunda görüşülmedi. Hatalı olabilirim, Enerji Kanunu'nda da aynı durum oldu. Gene tali komisyon olarak Çevre Komisyonuna gönderilmişti ama Çevre Komisyonunda da konu görüşülmedi, ele alınmadı. Halkın seçtiği milletvekilleri, havale edilmiş olmalarına rağmen iradeleri alınmadan konu Genel Kurula geldi ve süratli bir şekilde çıkarıldı.

Şimdi, bizim, burada bir açıklama alma ihtiyacımız ve zorunluluğumuz var. Biz bu açıklamayı Sayın Başkandan talep ettik. Özellikle yer altı suları hakkında kanunla ilgili olarak Mehmet Hilal Kaplan ve ben bir dilekçeyle müracaat ettik Sayın Başkana ve dedik ki: "Havale edilen komisyonlardan biri Çevre Komisyonu. Biz bu konuda irade ortaya koymak istiyoruz, görüş bildirmek istiyoruz. Bu konu da Komisyonumuzda ele alınsın." Maalesef ki Sayın Başkan bize -teşekkür ederiz- cevap verdi tabii ama olumsuz bir cevap verdi. Bunun mümkün olmadığını söyledi.

Aynı şekilde, Enerji Kanunu'yla ilgili Veli Ağbaba da dilekçeyle müracaat etmişti gene tali komisyonun pas geçilmesi sebebiyle.

Şimdi, ben, burada şunu öğrenmek istiyorum: Eğer Meclisin Çevre Komisyonu Başkanı Hükümet tarafından bazı yasaların hızlı bir biçimde geçirilmesi noktasında baskı altına alınıyorsa, bu konuda Çevre Komisyonunun pas geçilmesi için Hükümet tarafından ciddi bir baskı varsa, bu konuda biz Sayın Başkana destek olmaya hazırız. Eğer baskı yok da, Sayın Başkan kendi ihtiyariyle bunu uyguluyorsa, o zaman da Çevre Komisyonu Başkanlığı sıfatıyla bağdaşmayacak bir hareket tecelli etmiş olur kanaatindeyim.

Hiçbirimiz kanunlardan, mevzuattan kaynaklanmayan yetkilere sahip değiliz. Çevre Komisyonunun da bu kadar üyesi varken, bu kadar milletvekiline sahipken o milletvekillerinin iradesinin alınmamasını doğru görmüyorum. Bunun, bu uygulamanın bir gelenek hâline gelmesinden de korkuyorum, derhâl bundan vazgeçilmesi gerekir kanaatindeyim.

İkinci olarak, bugün ele aldığımız konuyla ilgili olarak Melda Hanım güzel söyledi, biz Çevre Komisyonuyuz. Çevre Komisyonunda çevresel etki değerlendirmenin kapsam dışına alınmasına çalışılması ya da bunun üzerinde konuşmalar yapılması çok doğru değildir diye düşünüyorum. Neticede, çevreyle ilgili mevzuat ülkemizde de devamlı ilerleyen, gelişen, aşama kaydeden bir süreç.

Bu sürece ilişkin olarak da çok ciddi olarak geriye dönecek bir uygulamaya imza atmak Çevre Komisyonunun yapmaması gereken bir olaydır diye düşünüyorum.

Bu vesileyle, ilk söylemlerimle ilgili Sayın Başkandan da bir açıklama bekleyerek, bütün Komisyona saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Peki, Sayın Köprülü, teşekkür ediyoruz.

Yalnız şunu söyleyeyim, arkadaşlar, biraz sert oluyor. Bu konuları konuştuk bu Komisyonda ve hatırlarsanız İç Tüzük'le ilgili -bilmiyorum, zatailleriniz katıldı mı- burada tek tek yazılı olarak arkadaşlarımızdan görüş aldık ve İç Tüzük'teki bu sıkıntılarla ilgili yani esas komisyon, tali komisyon, tali komisyonun iç yapısıyla ilgili tartıştık; hatta şunu söyledi arkadaşlar çok daha ileri giderek: "Tali komisyonlar eğer böyleyse kaldıralım." filan diye de bunlar konuşuldu ama o toplantıda herhâlde yoktunuz ve biz bunları yazılı olarak Meclis'teki İç Tüzük Komisyonuna da bildirdik, bilginiz olsun.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Emre Bey'in bahsettiği açıklama bu değildi, sizden başka bir açıklama bekliyordu.

BAŞKAN – Hayır, ben, tali komisyonun işleviyle ilgili bölümü söyledim. Daha gerisini söyleyeceğim ama yani yanlış mecraya akmasını diye söyledim. Bunlar burada konuşuldu ve Komisyon toplantısına katılan arkadaşlarımızın ortak fikri olarak da -herhâlde sadece bizim Komisyon bunu, yani bu konuya verdiği hassasiyeti- İç Tüzük'teki bu problemlerin dikkate alınmasıyla ilgili ciddi bir çalışma yaptık ve biz bunu yazılı olarak da Meclis Başkanlığı'mıza sunduk. Bilginiz olsun diye özellikle söylüyorum.

Sayın Kaleli, buyurun.

SENA KALELİ (Bursa) – Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, öncelikle ben böyle önemli bir çevre konusunun ve sürecinin neden genel sağlık sigortası kapsamında düzenlenen bir başlığın içinde gizlendiğini... Bu gizliliğe Meclis aracılığıyla ve özellikle biz Çevre Komisyonu aracılığıyla yargı kararlarını da baypas etmeye aracılık etmemiz bana da çok uygun ve doğru geliyor.

Öncelikle çevre süreçleri halkın, sivil toplum kuruluşlarının, bilim insanlarının, çeşitli kurumların ve kişilerin bu sürece dâhil olarak projeye ilgili görüşlerini, ifadelerini paylaştıkları bir süreçtir ve bu süreçte de halkın da etkileneceği konularda bilgilendirilmesi ve ona göre karar süreçlerine katılması gerekir. Kaldı ki, planlama sürecinde bile olsa, ihale sürecinde bile olsa, hatta işletmeye açılmış, üretime geçmiş dahi olsa şu anda eğer bu konudan rahatsız olan bir halk, bir toplum söz konusuysa, olası çevresel etkileri yine de tanımlamak ve bu etkilerin en aza indirilmesi şarttır. Yani "şu tarihten önce", "şu tarihten sonra", "yasa çıktıktan sonra", "yönetmelik çıktıktan sonra" diye çevresel etkileri göz ardı edecek ya da bundan etkilenen insanların sıkıntılarını göz ardı edecek bir anlayışa biz mahal vermemeliyiz diye düşünüyorum.

Farklı disiplinlerin, farklı bilimsel çalışmaların mutlaka, işletme süreci ya da üretim sürecinde dahi olsa, en azından etkilerin minimuma indirileceği bir değerlendirmenin bence yapılması şarttır. Hele ki nükleer santral eğer temiz enerji üretiyorsa ve bunun için yapılıyorsa çevre değerlendirmesinden muaf tutulmamalıdır. Burada her ne kadar "Çevre değerlendirmeleri, çevresel etki değerlendirmeleri yapıldı." da dense, birtakım yatırımların, birtakım projelerin mutlaka buradan muaf tutulması hedeflenmekte ya da planlanmaktadır diye düşünüyorum. Bir de biz de buna, bu yargı kararının baypas edilmesine aracı edilmeyelim diye ifade etmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim Sayın Kaleli.

Sayın Soydan, buyurun.

MUSTAFA SERDAR SOYDAN (Çanakkale) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Ben de arkadaşlarımızın söylediklerine katılıyorum. Bizi ilgilendiren, çevreyi ilgilendiren çok önemli konuların -"bizden gizlenmesi" diye tabir edeceğim- bizden gizlenmesi galiba bir alışkanlık hâline geldi. İnşallah, bu alışkanlığın bundan sonra devam etmemesini umuyorum.

Yani, biz şu anda neler muaf olacak ÇED'den, sırada neler var, bir kısmından bahsettiniz ama hepsini bilmiyoruz. Peki, bu alışkanlık devam ederse... Örneğin, ben kendi bölgemden örnek vereceğim: Biga Yarımadası'nda şu anda yaklaşık 4 bin megavat gücünde kurulmuş santral var, bir 4 bin izni almışlar, büyütmelemlerle, çevredekilerle beraber bir 14 bin megavat gücünde termik santral o küçük bölgeye sıkıştırılacaktır. Hâliyle bu süreçte o bölgede yaşayan insanlar, bu termik santraller toprağına, suyuna, havasına zarar vereceği için, ekili topraklarını ortadan kaldıracağı için, yaşamları sıkıntıya gireceği için mücadele ediyorlar ve birçok yerde de izin vermiyorlar. İnsanların bu mücadelesini biz yarın tekrar yok mu sayacağız, acaba yarın bunlar da bizim önümüze gelecekler mi? Bu

çekincelerim devam ediyor. Onun için burada gerçekten bu konuya önem vermek zorundayız, önemli kararlar almak zorundayız. Bu hepimiz için, geleceğimiz için çok önemli.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Sayın Kahveci, buyurun.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Ben de arkadaşlara “günaydın” diyorum.

Tabii, esas konuya girmeden önce genellikle arkadaşlarımız çevre politikalarıyla ilgili de bazı şeyler ifade ettiler. Biliyorsunuz, AB süreci içerisinde en zor fasıllardan bir tanesi çevre, ikincisi de tarım faslıydı. Bu çevre faslı açıldı ve bununla ilgili de düzenlemeler yapıldı. Biliyorsunuz, Türkiye 2009 yılında Kyoto’ya da taraf olmak suretiyle çevreye olan duyarlılığını gerek uluslararası platformlarda gerekse kendi iç düzenlemeleriyle gösterdi. AB’yle çevre faslının açılmasından sonra 90’ın üzerinde çevreyle ilgili düzenlemeler yapılmak suretiyle, uygulamaya konuldu.

Bugün konuştuğumuz geçici madde de -belki herkesin dikkatinden kaçıyor- şu anda Türkiye’nin gündeminde olan büyük projelere atıflarda bulunmak suretiyle, buradaki milat tarih biraz gözden kaçırılıyor. Şimdi, bakın, tarih buraya konmuş: “97 yılından önce.” Yani bu 97 yılından önceki projeler AK PARTİ’nin projeleri değil yani o zaman yapılmış, ihale yapılmış, birçok süreçler gelmiş. Şimdi, böylesi bir süreçte belki inşaatı bitmiş, belki yarı safhada olan şeylerde...

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Hiç yapılmamış.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Yapılmamış da olabilir.

Bunlar çevreye karşı tamamen özgürce istediklerini yapacaklar, istedikleri şekilde bacalarından gazlar çıkartacaklar, istedikleri şekilde derelere her türlü pislikleri, yanlış şeyleri verecekler manasına da gelmemesi lazım. Bu sadece yönetmelikle olan bir düzenleme olduğu için, “Yönetmelikle değil, bunu kanunla düzenleyin.” şeklindeki hukuksal bir formaliteyi yerine getirmek maksatlı olarak yapılmış.

Tabii ilgili arkadaşlar, Bakanlık temsilcileri de gelince bunu sorarız yani bu tesislerin kimler... Bu tesislerin, bu projelerin hiçbirisi AK PARTİ’nin projeleri değil yani geçmişte yapılmış, yarı olmuş...

MELDA ONUR (İstanbul) – Öyle bir şey diyen olmadı.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Tarih koymuşlar zaten.

MELDA ONUR (İstanbul) – Ne AK PARTİ’nin yaptığı falan, öyle bir şey değil. Kimse öyle bir şey demedi.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Hayır, ne diyorum? Zaten 97 yılından önce yapılmış olan ihaleler veya yapılmışlar. Hakikaten bunların hassasiyetleri neler, bunlar hangi tesisler, neler yapılacak? Bunları ilgili arkadaşlardan aldığımız zaman zaten işin durumu netleşir. Yoksa yani “Çevreye karşı duyarsızız, herkes istediğini istediği şekilde yapar.” gibi bir şey gördüm sanki, “Bütün ÇED’leri kaldırıyoruz Türkiye’den...”

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – E, yapıyoruz zaten.

MELDA ONUR (İstanbul) – Kaldırıyoruz.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Hayır, bakın, arkadaşlar...

SENA KALELİ (Bursa) – ÇED raporu alanlar bile sorumsuzca davranıyor.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Tarihi var burada bakın, burada şeyi var.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Onun için değil... Özür diliyorum. Bakın, biz Enerji Kanunu’nda muaf ettik mi?

BAŞKAN – Sayın Kaplan, söz alırsanız... Mikrofon kayda geçmeyecek, sonra “Ben söylemişim.” diyeceksin. Onun için istihdam edeyim, şey yapalım kayıtlara geçmesi bakımından ama itirazların saklı tabii.

Siyasetten değerlendirmek... Kimse siyaset konuşmadı, ben çevre adına konuşuyorum.

OSMAN KAHVECİ (Karabük) – Bu tarihe özellikle ben dikkati çekmek istiyorum. Şu anda Türkiye’nin gündeminde olan büyük projeler dediğimiz, başta nükleer santral olmak üzere diğer projeler ÇED kapsamı dışında tutulacak manasına gelmemeli bu düzenleme, onu vurgulamak istiyorum.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Tam tersi.

MELDA ONUR (İstanbul) – İkinci paragraf ona geliyor efendim.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Başkanım müsaade edecek misiniz 2’nci defa?

BAŞKAN – Estağfurullah efendim, hepinize müsaade vereceğim.

Ben bir savunma yapmak zorundayım arkadaşlar, bu yani şey olur... Bir sefer, şunu istirham edeyim: Komisyonunda görüşülen bu konuların çevre hassasiyeti... Çünkü Başkana karşı Sayın Köprülü biraz sert, en azından benim bildiğim bu Çevre Komisyonundaki nezaketin biraz daha üst performansından söylendiği için...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Çevre adına oldu Başkanım, öyle kabul edin.

BAŞKAN – Öyle kabul ediyorum ama ben özellikle tali komisyonlarla ilgili...

EMRE KÖPRÜLÜ (Tekirdağ) – Söyleyemediklerimizin birikip bir dışa vurumu şeklinde olabilir. 2 defadır önümüze gelmiyor çünkü yasalar.

BAŞKAN – Şimdi şunu söyleyeyim arkadaşlar, niye tali komisyonunda görüşülmediğiyle ilgili öncelikle bilirsiniz diye söylüyorum: O zaman da hatırlarsanız zatahilerinize de yazmıştım, bir komisyon yani ana komisyon, esas komisyon eğer kendisine gelen şeyi hızlı bir şekilde gündemine alırsa tali komisyonun bunu görüşme şansı yok yani sebebi oydu. Ama, biz burada yaptığımız toplantıda -ki, İç Tüzük Komisyonundan aldığım bilgiye göre de en geniş de biz yapmışız- “Tali komisyonların işleyişi yeniden düzenlenmeli ve etkinliğinin artırılması yönünde düzenlemeler yapılmalıdır.” diye madde olarak yazmışız ve içerisine de şu cümleyi koymuşuz: “Uygulamada tali komisyon raporu büyük çoğunlukla dikkate alınmamakta, birçok komisyon kendilerine tali olarak havale edilen işleri görüşmemekte.” Ki, bu eleştiriyi eğer bize de yapacaksınız -ki, sebebimi izah ettim- asla yapmadık onu. “Bu durum da tali komisyon müessesesini anlamsız hâle getirmektedir. Tali komisyonun etkin hâle getirilmesi tasarı ve teklifin kalitesini artıracaktır.” diye, biz İç Tüzük’te bu düzenlemenin çok daha belirgin olmasını -alt komisyonlar içinde aynı şekilde- bunu yazdık, bilginiz olsun diye söylüyorum.

Bu arada, sözlere devam etmeden önce Bakanlık temsilciimize söz vereyim, ondan sonra mı devam edelim?

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Biz bitirelim, ondan sonra cevap verir.

BAŞKAN – Peki, dinlemeye devam etsin, ondan sonra cevap versin.

Sayın Tanrikulu, buyurun.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Sayın Başkanım, söz almayan arkadaşlarımdan özür diliyorum, ben 2’nci kere şunun için söz aldım: Şimdi, bir kere burada 97 yılı öncesi veya 93 yılı öncesini yanlış biliyoruz yani yanlış söylüyoruz. Neden? Çünkü 2009 yılında o zaman Çevre ve Orman Bakanlığı iken Sayın Veysel Eroğlu’na, Mediste bir sayın milletvekilinin, Milliyetçi Hareket Partisi Kütahya Milletvekili Sayın Alim Işık’ın verdiği soru önergesinde, bu Kuzey Marmara Geçişi -yani halk arasında 3’üncü Boğaz köprüsü- ve bağlantı yollarıyla ilgili ÇED süreci sorulduğunda, Ulaştırma Bakanlığının bunun ÇED dışında tutulması isteği geldiği Bakanlığa ve Bakanlık da bunu incelediğinde Devlet Planlama Teşkilatının 1991 yılında yatırım programına aldığı gerekçe gösterilerek ÇED dışında tutulmuş.

Yani, biraz önce hem zatahınız söylediler hem Sayın Kahveci söyledi. Şimdi, burada Komisyon üyesi arkadaşlarımızı da doğru bilgilendirmemiz lazım. Bazı projeler -ben ilk konuşmamda da söyledim- bu Danıştay kararından sonra dolandırılarak ÇED Yönetmeliği dışına itilmiş oldular, bu fiilen oldu Değerli Başkanım, yani sizin de belirttiğiniz gibi 3’üncü Boğaz köprüsünün ÇED’i falan yok çünkü ÇED dışında tutulmuş oldu bu Danıştay kararından sonra. O da enteresan, 1 Nisan 2013’te Danıştay bir karar alıyor, 5 Nisanda Bakanlık hemen yönetmelik yayınlıyor. O yönetmelik zaten, dolayısıyla bunların hepsini ÇED dışında tutmuş oluyor. Yani burada bahsetmek istediğimiz hassasiyet hukukun dolanmasına yönelik bir hassasiyet. Yoksa eğer bir yasa çalışması yapacaksa doğal olarak Türkiye Büyük Millet Meclisinin birinci görevi yasama görevidir yani biz yasa yapalım, “Yasa yapmayalım.” demiyoruz ama yaptığımız yasayı bir yerleri dolanarak veya böyle köşe kapmaca gibi yaparak olmayalım çünkü bu çıkaracağımız yasadan sonra, bu yasanın iptali için de gerekli birtakım kişiler veya ilgili kişiler gidecekler iptale başvuracaklar. Bakanlığın 5 Nisan yönetmeliği de bugün Danıştayda, o da davalık, onu da biliyorsunuz, görüşülüyor.

Şimdi, bu bahsettiğimiz şeyde şunu bir kabul edelim yani bu tür şeyler, büyük yatırımlar “Yatırım projesinde şu tarihteydi, bu tarihteydi.” denilerek çevresel etki değerlendirilmenin dışında tutulmuş olacak. Şimdi “Bir partinin veya şunun, bunun projesi” demiyoruz, bunları zaten “devlet projesi” diye söylüyoruz yani onu da bir kere koyalım buraya yani. Yıllardır süregelen, devam edegelen projeler bunlar ama burada önemli olan şu: Yani fiilen tarihten öncesi, sonrası meselesi -bu tasarıda getirilen- biraz önce de belirttiğimiz ve bütün Komisyon üyelerimizin, hemen hemen hepsinin söylediği bir şey yani hukukun dolanarak ortaya konması meselesi. Biz bunun üzerinde duruyoruz Değerli Başkanım. Eğer Bakanlık temsilcisi de geldiyse, siz de eğer izin verirseniz, dinlersek çok sevineceğim.

BAŞKAN – Peki. O zaman şöyle yapalım müsaade ederseniz: Sayın Tanrikulu, Komisyonun kimsenin yanılmaması gerektiğine inanıyorum.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Ben de sizin Bakanınızın söylediğini söylüyorum Değerli Başkanım, başka bir şey söylemiyorum. 2009 yılında Sayın Veysel Eroğlu'nun arkadaşımıza verdiği cevap. "ÇED dışında tutulmuştur." diyor.

BAŞKAN – 3'üncü Boğaz köprüsüyle ilgili söylemiyorum ama, yoluyla ilgili, İstanbul-Kocaeli kara yolu... Karayolları 1'inci Bölge Müdürlüğü'nün şeyi, ulaşım şeyi ve ÇED süreci devam eden projeler içerisinde var olduğunu söyleyeyim.

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – İşte, bu yönetmelik bu şekilde çıktıktan sonra onların hiçbirisi ÇED'e girmeyecek Değerli Başkanım. Yani bu hassasiyetimizi lütfen böyle kabul edin yoksa alelade bir muhalefet adına konuşmadığımızı da bilirsiniz.

BAŞKAN – Hayır hayır. Ben bu hassasiyetlerinize öncelikle teşekkür ediyorum, katkılarınıza da teşekkür ediyorum.

Şimdi, ÇED Genel Müdürlüğüne 2 soru soralım:

1) İstanbul kara yolu, 3'üncü Boğaz köprüsüyle ilgili çok net bir soru. Ilısu Barajı yani büyük yatırımlar ÇED kapsamı dışında mıdır yani bunlar ÇED kapsamı dışına mı gidiyor?

2) Bu neyi kapsıyor? 2'nci soru da bu. Yani, bununla biz niçin bu kanunu getirdiğimiz, şu anda kapsadığı büyük yatırım olarak... Tabii, küçükleri sormuyoruz.

Bir de konuyla ilgili biraz daha bilgi verirseniz seviniriz. Kendinizi tanıtırsanız da iyi olur.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürüyüm, 2000 yılından beri de Çevre Bakanlığında çalışmaktayım. On üç senedir ÇED Genel Müdürlüğünde bilfiil işin içerisindeyim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; biliyorsunuz ÇED Yönetmeliği 1993 yılında çıktı. 1993 yılından bu yana da ÇED Yönetmeliği hükümlerine uygun olarak iş ve işlemler sürdürülmekte. 1993 yılında çıktığında, kendisinden önceki projelerin muaf olmasına yönelik kendi içerisinde bir maddesi vardı, o madde hâlen yürürlükte, bugüne kadar da geldi.

1993'ten bugüne, baktığımızda, yuvarlak olarak 44.500 tane proje ÇED Yönetmeliği kapsamında değerlendirilmiş. Bunlar Ek-1 ve Ek-2 listelerinde yer alan projeler. Ek-1 listelerinde daha kirlilik vasfı yüksek projelerimiz yer almakta, görece daha düşük projeler de Ek-2 listesinde yer almakta. 44.500'ün içerisinde 2.800 de Ek-1 kapsamında yer alan proje olup ÇED Yönetmeliği kapsamında değerlendirilmiş, ÇED olumlu kararı verilmiştir efendim.

Şu andaki geldiğimiz noktada, Danıştay 14. Dairesinin... Bizim 2011'de yayınlanan geçici 3'üncü maddemiz, 7 Şubat 1993 tarihli 21489 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanan ÇED Yönetmeliği'nden önce, "A" üretme ve işletmeye başladığı belgelenen projelere, "B" de uygulama projeleri onaylanmış, çevre mevzuatı ve diğer mevzuat uyarınca yetkili mercilerden izin, ruhsat, onay ya da kamulaştırma kararı alınmış ve yatırım programına alınmış veya mevzi imar planları onaylanmış projelerden Ek-1 2015, Ek-2 2013 tarihine kadar yatırıma başlamış projeler muaf tutulmaktaydı. Danıştay 14. Dairesi bu maddeyi iptal etti.

Bununla ilgili olarak bizim Çevre Kanunu'yla ilgili olarak önceden gelen muafiyetler, verdiğimiz muafiyetler vardı, bu maddelerin iptal edilmesi bu muafiyetleri sıkıntıya soktuğu için ve sadece yatırım programı, devletin kamu yatırımları projeleri, 97 öncesinde yatırım programında yer alan faaliyetler için bir muafiyet önerisinde bulunduk. Bu yönetmelik olarak yayınlandı. Şu anda da kanunda bununla ilişkin bir önerimiz var.

Bu, sadece 97'den önceki kamu yatırımları için, gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetler için yol açacak. Yani, bu bizim - 97, 96, 95, 94- dört senelik yatırım programında yer almış kamu yatırımlarının ÇED Yönetmeliği hükümlerinden, sadece ve sadece ÇED Yönetmeliği hükümlerinden muaf olması anlamına geliyor.

ÇED Yönetmeliği hükümlerinden muaf olması demek, Çevre Kanunu, yani 2872 sayılı Çevre Kanunu'na bağlı diğer yönetmeliklerden hava, su, atık, toprak kirliliği, gürültü kirliliği, iklim değişikliği gibi aklınızda ne kadar Çevre Kanunu'na ilişkin yönetmelik varsa -ki, bu 50'nin üzerindedir ve çevrenin korunması açısından hassasiyetimizin de bir göstergesidir- bu yönetmeliklere uygun olarak hareket edilmesi zorunludur. Şöyle ki, ÇED Yönetmeliği der ki: "ÇED Yönetmeliği bir yer alternatif arasında seçimdir." Kamu yatırımları da efendim daha önce seçildiği için yeri seçilmiştir. ÇED Yönetmeliği kapsamında hazırlanan ÇED raporunda bu bahsettiğim 50 kadar yönetmeliğe uygunluğunun değerlendirilmesinin projelendirme aşamasında ortaya konulmasıdır ama muafiyet olması, ÇED raporunun hazırlanmayacak olması -bu önergedeki gibi- bu saydığımız yönetmeliklerden muaf anlamına gelmeyecektir, yapılacak olan tesislerin, işletmelerin hepsi çevre standartlarına uygun hâlde olacaktır. Ayrıca, ÇED Yönetmeliği'nden muaf olması demek bu projeler yapıldığında -"çevre izin lisansı" dediğimiz bir yönetmeliğimiz daha var- çevre izin lisansından da muaf olduğu anlamına gelmiyordur, buna ilişkin belge ve dokümanlar da alınacaktır.

Sayın Başkan, sorunuza gelince, şu anda yanımda getirmediğim ama saydığınız projelerden bazıları 97 öncesindeki yatırım projeleri içerisinde yer alan projeler. Şayet bu şekilde kanunlaşır, önerge bu şekilde kanunlaşır bu 94, 95, 96, 97'deki yatırım programında, sadece yatırım programında yer alan devlet projeleri muaf olacaktır. Mesela özel sektörden bize bu yönetmelikle ilgili de talep gelmiştir, demişlerdir ki: "Biz de 96'da yatırıma başladık. Biz muaf mıyız?" Hayır, özel sektör yatırımları değil, sadece devletin özellikle yatırım programında önceden başladıkları faaliyetler bu önergeyle ortaya konulacaktır efendim.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz.

Hocam, buyurun.

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Bakanlığı temsilen gelen Sayın Genel Müdür, Değerli Komisyon üyesi milletvekilleri; tabii söylenecek çok şey olduğunu tahmin ediyorum bu konuyla ilgili ama ben bir konuya dikkat çekmek istiyorum: Bu tasarı elime geçtiğinde 11'inci maddeye şöyle baktığımda bir de yönetmeliklere bakmak istedim. Şimdi bu geçici 3'üncü madde sürekli değişen bir madde, çok enteresan. Yani, acaba ne oluyor, projelere göre mi geçici 3'üncü madde değişiyor devamlı, bilmiyorum. Daha önce yine bir değişiklik yapılmış 2011 yılında, 2010'da da vardı herhâlde, şimdi bir daha değişiyor.

Şimdi, şöyle bir şey dikkatimi çekti: Biz ne yapıyoruz? Geçici 3'üncü maddeyi kanunun içine sokmaya çalışıyoruz.

Değil mi Sayın Genel Müdürüm?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Doğrudur.

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – 5 Nisan 2013 Cuma günlü 28609 sayılı Resmî Gazete'ye bakıyoruz. Çevre ve Şehircilik Bakanlığımız Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği'nde değişiklik yapılmasına dair bir madde yayınlıyor, diyor ki: "17/7/2008 tarihli ve 26939 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin geçici 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir." Yönetmelik değişikliğini Resmî Gazete'de 5 Nisan 2013 Cuma günü ilan ediyorsunuz. Nedir bu geçici madde 3? Burada, bu getirdiğiniz torba yasanın içindeki madde 11'de sözü edilen maddenin aynısı.

Şimdi ben hukukçu değilim. 5 Nisanda yönetmelikte bir değişiklik yapıyorsunuz, yayınlanıyor. Sonra bunu alıyorsunuz şu andaki torba kanunun içinde Çevre Kanunu'na bir "Geçici madde 3'ün ihdası" diye bir şey getiriyorsunuz. Yani önce yönetmeliği çıkarıyorsunuz, sonra da kanunda değişiklik yapıyorsunuz. Soruyorum: Hukuken mümkün müdür?

BAŞKAN – Evet.

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – Peki. Yani, teamüllere uygun mudur? Böyle bir şey olabilir mi, önce yönetmelik çıkıp sonra kanun çıkar mı? İşte ispatı burada: Şu, Resmî Gazete'de çıkan yönetmelik Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın marifetiyle, bu da önümüzdeki kanun taslağı 11'inci madde.

Şimdi, 5 Nisanda niye alırsanız yönetmelikte -bu geçici 3'üncü maddeyi- bu değişikliği yaptınız? Bekleyen bir proje mi vardı, bir şey mi ilan edilecekti, bir ihale mi yapılacaktı? Neden bunu alırsanız yönetmelikle çıkardınız da şimdi kanunlaştırmak istiyorsunuz?

Yani öngörülen bu yasa maddesiyle, 97'den sonra Danıştay kararıyla durdurulan ÇED kapsamındaki projelerle ilgili kararlar geçersiz kılınıyor. Yaklaşık 26 HES mahkeme kararıyla durdurulmuş, Ilısu Barajı ÇED raporu iptal edilmiş yani toplamda 2 bin civarında HES, Sinop ve Mersin nükleer santralleri, termik santraller, Kuzey Marmara Otoyolu 3'üncü köprü, 3'üncü havaalanı, otoyollar, işletmeye açılmış altyapı ve tesisler, daha bir sürü... Acaba bunlarla ilgili mi bu 5 Nisandaki Resmî Gazete ilanı? Şimdi de bunu kanuna sokmaya çalışıyorsunuz, torba kanunun içine -affedersiniz- sokuşturulma şeklinde, bir teamülle geliyor. Bunu lütfen izah eder misiniz, hukuken ve teamüller açısından izah eder misiniz? Acele nedir, neden önce yönetmelik, sonra kanun? Biz biliriz ki önce kanun, sonra yönetmelik olur.

Yanlış mı söylüyorum Sayın Başkan?

BAŞKAN – Birazdan izah edeceğiz.

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – İnşallah, ben de öğrenirim. Hukukçu değilim, böylece bilgilendirilmiş olurum.

Şimdi, Sayın Başkan, bakın bu çevre söz konusu olduğu zaman -ben gelmeden önce de sayın milletvekillerinden herhâlde bahseden olmuştur kendi soru önergeleriyle- çeşitli soru önergeleri vermişim İstanbul Milletvekili olarak, özellikle 3'üncü köprü, Kuzey Marmara Geçişi, bazı dolgu alanlarıyla ilgili, kanalla ilgili ve özellikle Maltepe dolgu alanıyla ilgili. Çoğuna bunların cevap gelmedi. Geçen gün Mecliste kürsüde de okudum, özellikle kanalla ilgili ayrıntılı bir soru önergesi vermiştik çünkü -vaktimiz olsa da konuşsak- bu ilan edilen ama ne fizibilite raporunu bulduğumuz ne bilimsel bir rapor bulduğumuz, kimin icat ettiği... Bu, Sayın Başbakanın da

açıkladığı bu çığır, mecnun projeye ilgili hiçbir bilimsel veri yok ama bu konuda deniz bilimcileri tarafından, çevreciler tarafından yazılmış, yapılmış ciddi analizler var ve bir çevre felaketine yol açacak bir kanal projesinden bahsediyor bilim insanları ama bu konuda yalnız bir imaj var.

Ayrıca, diğer konuları da biliyorsunuz, bu açılan, imara açılan su havzalarında, ekolojik koridorlarda, çevre düzenine, planına aykırı şekilde 40 bin hektarlık havaalanı dâhil alanda, Kuzey Otoyolu'nda ve 3'üncü köprüyle ilgili su havzaları ve ormanlara verilecek zararlar konusunda birçok raporlar var. Yani, acaba bu maddeyle, bu madde ihdasıyla bu 97 öncesi çalışmaların, projelerin muaf tutulması, çevre etki değerlendirme raporunda muaf tutulması, bu sorduğumuz sorulara cevap alamamamız, acaba bunlarla mı ilgili bu madde? Bunu da sormak istiyoruz. Gerçekten cevap alamama sebeplerini de öğrenmek istiyoruz.

Gerek Ulaştırma Bakanlığı gerek Çevre ve Şehircilik Bakanlığına yazdığımız soru önergelerine maalesef cevap verilmiyor. Bilim insanları da, üniversiteler de fazla konuşmıyorlar ama hayretle ve üzülecek izlediklerini bize beyan ediyorlar. Bu projelerden ne kazanacağız, ne kaybedeceğiz? İşte, çevre etki değerlendirme analizleri bunun için lazım. Kaybedeceğimizi terazinin bir tarafına, kazanacağımızı terazinin bir tarafına koyacağız, bakacağız; neyi kaybediyoruz, neyi kazanıyoruz? Su havzalarını, ormanları, havayı, ekolojik koridorları, faunayı, florayı kaybedeceğiz, denizleri kaybedeceğiz; öbür tarafta da "beton" ve "ekonomi" diyoruz. Ekonomi ve ekoloji dengesi konusunda Çevre ve Şehircilik Bakanlığımızın acaba bir fikri var mı İstanbul özelinde ve İstanbul çevre düzeni planını "İstanbul anayasası" diye Sayın Topbaş'ın bağıra bağıra ilan ettiği İstanbul çevre düzeni planını, 100.000'lik, İstanbul'un anayasasını darbe yaparak yok varsaymanız, çöpe atmanızın bir izahı var mı?

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyoruz.

Hoca olmak böyle bir şey herhâlde.

Buyurun Melda Hanım.

MELDA ONUR (İstanbul) – Şimdi, ben sevgili arkadaşşıma bir şey sormak istiyorum: "Şimdi, 50 tane düzenleme zaten var. Hani ÇED'in olmaması bunları ihlal etmeleri anlamına gelmiyor." gibi bir şey... Peki, mademki böyle bir şey var, ÇED'in ne zararı vardı yani 97 öncesi? Şimdi "ÇED" dediğimiz şey sonuç olarak bir iptal değildir. "ÇED" dediğiniz şey çevre etki değerlendirmesi, bir yatırımın, attığınız her adımın çevreye uyum sağlamasını sağlayacak bir düzenlemedir. Biraz geri adım atar kamu yatırımı ya da özel yatırım, neyse, farklılaştırır projesini. Yani ÇED'den anladığımız, "ÇED" demek o projenin iptali demek değil. Tam olarak ne gerek nedir? Ben tam gerekçeyi anlayabilmiş değilim. Yani ÇED'in muafiyeti... Birkaç somut örnek verir misiniz? Yani "Danıştay mıdır buradaki esas mesele?" Yani "Danıştayın baypas edilmesi midir?" ya da işte, hani "Çevre örgütleri çok sıkıyor bizi." midir? Ben hani, gerekçeleri okuyoruz ama gerçek nedeni göremiyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Melda Hanım.

Buyurun Sayın Kaplan.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Biraz önce de ifade etmişim ama şimdi Sayın Genel Müdürüm Çağatay Bey buradayken birkaç sorumu yinelemek istiyorum.

1983 tarihindeki Çevre Kanunu'na 3'üncü madde ilave ediliyor. Sizin de bahsettiğiniz ÇED değerlendirme raporu 1993'ten sonra faaliyete geçiyor. Eski tabirle on dört yıl, şimdiki sizin 93'ten itibaren bahsettiğiniz süreçte de dört yıl geçiyor. Dört yıl geçmiş olmasına rağmen veya bir öncekinde 1983 tarihinden itibaren göz önünde alıncırdığınızda on dört yıl geçmiş olmasına rağmen –ki büyük bir süre- gerek kamuda gerek özeld böyle büyük projelerin şimdiye kadarki bu süreç içerisinde hiç değerlendirilmemesi tesadüf mü? Sorunun birinci si bu.

İkincisi, bu konuyu gündeme getirirken, ne olursunuz kimse yanlış bir algılamalara götürmesin, herhangi bir şekilde bir siyaset ya da iktidar-muhalefet çekişmesi noktasında değil. Çevre konusu geleceğimizi ilgilendiren, çocuklarımızın yaşam alanlarını ilgilendiren bir konu. Bu anlamda, Adalet ve Kalkınma Partisinin ya da ilgili siyasi partilerin herhangi birinin döneminde yapılmış-yapılmamış diye bir noktanın içerisinde değiliz. Merak ettiğim sorulardan bir tanesi. Siz ısrarla vurguladınız, dediniz ki: "1997 yılından 1994 yılına kadar olan projelerin içerisinde kamu yatırımları bunun içerisinde yararlanır." Maddenin tümünü okuyorum, hiç kamuyla ilgili tek cümle yok. Ben özel sektörüm. Bahsettiğimde, müracaat ettiğimde beni nasıl öteleyeceksiniz ya da "Siz kapsam dışısınız." nasıl diyeceksiniz? İki, kaldı ki özel sektör bu tip büyük projelere imza attığında, örneğin, termik santral yaptığında neredeyse kamu yatırımlarıyla denk düşüyor. Bugün Dilovası'nın üzerinde bir termik santral projesinin yapıldığını biliyoruz. Özel sektör tarafından da

yapılıyor. Şimdi, bu muafiyetini istediğinde siz “Bu muafiyetin dışında mısınız?” diyeceksiniz. Dolayısıyla kanun maddesinde böyle bir...

AHMET KENAN TANRIKULU (İzmir) – Yatırım programı yalnız bu.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Onlar da öncesinden yatırım yapmış, biliyorum tarihlerini, onun için söyledim o bahsettiğim yeri özellikle. Özel olmasına rağmen eski bir yatırım projesi.

İki, başka bir noktayı ifade edeyim: Şu anda ÇED değerlendirmeleri nedeniyle gerek HES’lerde gerek başka projelerde birçok yer mahkemelik ve mahkemelerin büyük bir kısmı iptal etti, özellikle HES’lerle ilgili. “Acaba bu kanun maddesi, bu yasa tasarısı gerçekleşirse daha önce mahkemelerin almış olduğu, iptal etmiş bulunduğu konu rafa mı kalkıyor, yeniden müracaat ederek önü mü açılıyor?” diye böyle bir kaygım var.

Bu konularda bizi bilgilendirirseniz sevinirim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Yani ikinci defa söz istiyorsunuz, vereceğim de...

Buyurun Sena Hanım.

SENA KALELİ (Bursa) – Evet, ben de Sayın Kaplan’ın söylediği konuya biraz takıldım. Şimdi diyorsunuz ki: “Özel sektör bu kapsam dışında olacak, bu konu özel sektöre ait, onu kapsayıcı bir durum değil.” Burada bir ayrımcılık var. Yani devlet “Ben yaparım, ben devletim yaparım, ben devletim kirletirim.” diyor. Peki, devlet eğer bu yatırım programı içerisinde ihaleyi yaptığında, planlanmış bir projenin ihalesini yaptığında yap-işlet-devret modeliyle yapar, özel sektöre devrederse ne olacak bunun işletmesini? O zaman güvencemiz nedir? Kapsam dışında olabilir ama güvence nedir her konuda? Santraller, barajlar, köprüler konusunda güvencemiz nedir, bunu da öğrenmek istiyorum. Çünkü özel sektör ya da devlette ÇED raporu olanlar bile sorumsuz davranabiliyorlar. Bu konuda bir güvence verebiliyor musunuz? Bunu sormak istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Buyurun.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Bir torba yasayla karşı karşıyayız. İşte, ilk 8’i sosyal sigortalarla ilgili, arkasından imar, bayındırlıkla ilgili bir maddeyi görüştük, geldik. Burada da çevreyle ilgili olan 11’inci maddede görüşüyoruz. Bir torbanın içinde her şeyi karıştırarak yine geçiriyoruz. Bu bir gelenek oldu. Bu dönemki herhâlde 24’üncü Dönemin adına “torbacılar” diyebilirler, torba sürekli çünkü...

BAŞKAN – Ben istirham ediyorum, sözünüzü kesmek istemem ama şunu söyleyeyim size: İki yıldır bu Komisyon toplantı yapıyor ve bütün partili arkadaşlarımız Meclisteki hiçbir üslubu buraya taşımadılar. Ben istirham edeyim, hele hele Çevre Komisyonunca bu konuda daha çok rica edeyim bunu.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Ama yani yaşadığımız hep torba kanunlar bunlar Mecliste yaşanan...

BAŞKAN – Mecliste yaşananı buraya taşımayalım lütfen. Bu Komisyon bu nezaketi şu ana kadar bütün Komisyon üyelerimiz taşıdılar, ben onlara hassaten teşekkür ediyorum.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Ben rica ederim ama böyle bir vurguyu da yapma gereğini hissettim. Bugün diğer komisyondan da geliyor. Aynı nitelikte çünkü orada da imarla ilgili olmayan bir konuda bir tek maddede... Biz çevreyi de belki orada konuşuruz diye düşünmüştük çünkü bizi de etkileyebilir. Çevresel etki değerlendirme raporu imarın da konusudur diye değerlendirdiğim için söz ediyorum.

Anayasa’nın çevre hakkı maddesine aykırı bir kere bu yasa çünkü bu yasa çıktıktan sonra 97’ye kadar sanırım ciddi bir yönetmeliği oluşmamış, 93’te oluşmuş ama en teferruatlı yönetmelik ise 97’de bu “muaf” dediğimiz, bundan önceki kısımlar “muaf” dediğimiz kısımdan sonra bir yönetmelik oluşmuş ve o yönetmelik de uygulanmış bugüne kadar.

Benim söylemek istediğim ise bu yasanın ciddi anlamdaki bir yönetmeliğin çıktığı tarihten önceki kısımlarda ne vardı da bu maddeyle biz buna muafiyet getiriyoruz. O dönemdeki yatırımlar neydi? On dört yıldan bahsediliyor. On dört yılda bu yasa yatırımlarda bir revizyon ya da çevresel etki değerlendirmeyle ilgili bir gelişme olmamış da şimdi neden muaf ediyoruz biz bunu? Bu bir aftır. Yani sık sık yaptığımız... Ben mimarım, mesleğim mimarlık ve “imar afları” deyince tüyler diken diken olur çünkü tam planlamışsındır, planlamaya oturtmuşsundur ama yanlış yapan ya da işte, yasalara uymayanları bir anda affedersin ve tekrar en başa gelirsin. Bu da bir en başa gelme niteliğinde bir aftır bu bana göre ve o kapsamda değerlendirilmesi gerekir.

Biraz önce Melda Hanım söyledi. Yani çevresel etki değerlendirme nedir? Tamamen reddetme, yatırımı reddetme değildir; düzeltilmez, revize ederek çevreye zarar vermeyecek nitelikteki önerileri de kapsar. Bu önerilere göre değerlendirme raporu yapılır ve yatırımı yönlendirir bence. O anlamda değerlendirmek olumludur. Hepimiz bu çevrede yaşayacağız. İşte, biraz önce Dilovası'ndan bahsetti. Biz de Manisa'nın iki tane maden şirketiyle ilgili sorunlarını yaşıyoruz. Tüm Gediz Ovası'nı, hatta İzmir'e, İzmir bölgesini de Çaldağı ve Gördes'teki nikel madenlerinin çevresel etki değerlendirme raporlarıyla ilgili bir sürü sıkıntılar yaşıyoruz ve o bölgeyi toptan ilgilendiren bir konu. Neden böyle bir konuda muafiyet getirilecek nitelikte geriye dönük bir çalışma yapılsın? Açıkçası, ben bunu kabul edebileceğim, bir insan olarak yani herhangi bir siyasi parti falan değil, burada siyasi parti görüşü falan değil, o bölgede yaşayacak, yaşamını sürdüreceği bir insan olarak neden bu değerlendirmelerin düzgün yapılarak da çevresel etki değerlendirme raporunun olumlu hâle getirilerek yani revize edilerek, düzenlenerek yapılmasına neden karşı olayım, neden bir muafiyet gelsin ki geriye dönük bunların hiçbirini aranmasını düşüncesindeyim. Onun için, bu yasanın çevre hakkına aykırı olduğunu düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ediyorum.

Sayın Köprülü, son olarak tekrar sana söz veriyorum.

EMRE KÖPRÜLÜ (Tekirdağ) – Yani şöyle bir açıklamada bulunayım Sayın Başkanım: Şimdi, tabii ilk söz aldığımız zaman Sayın Genel Müdür burada olmadığı için kendisine bir soru sormak istediğim sebebiyle söz aldım. Açıklamanız için de teşekkür ederim ama tabii Çevre Komisyonunda gerçekten uyum içerisinde, ahenkli bir çalışmadayız ve gerçekten de sizin söylediğiniz gibi de bugüne kadar herhangi bir sıkıntı ve herhangi bir tartışma ortamı da olmadı, gerçekleşmedi. Ancak tabii biz isteriz ki bazı önümüzden kaçırılan yasaların da, Çevre Komisyonu iradesi alınmadan geçirilen yasaların da bu noktada Komisyonun önüne gelmesi ve en az bizim gösterdiğimiz hassasiyetin de, bizim irademizin bir sonucu olan başkanın tarafından da dile getirilmesi, bu konuda mücadele edilmesi. Ben bu noktada bir açıklamada bulunmuştum.

Şimdi, Sayın Kocaeli Milletvekili Mehmet Hilal Kaplan söyledi. Gerçekten kanun maddesinde “kamu yatırımı” şeklinde bir kelime geçmiyor. Her ne kadar “yatırım programına alınmış olan” ibaresi veyahut da “ihalesi yapılmış olan” ibaresi kamu yatırımı sembolize etse de bunun daha net bir şekilde yasa metninde açıklanması gerekir düşüncesindeyim.

Diğeri de şu: Biz niçin kamu yatırımı ile özel sektör yatırımı arasında bir farka gidiyoruz? Neden böyle bir ayrıcalığı kamu yatırımlarına bahşediyoruz. Baktığımız zaman, sonuçlarını değerlendirdiğimiz zaman çevre mevzuatının denetimi veya o yatırımların çevre mevzuatına uygunluğunu düşündüğümüz zaman bir hafızamızı yoklayalım geçmişte, çevre mevzuatına dönük yaptırımların özel sektöre mi kamu yatırımlarına mı uygulanması, hangisi daha kolay? Kamu yatırımlarına nasıl mevzuatı net bir şekilde yaptırıma uğratabilecek bir şekilde uygulayabileceğiz? Mümkün değil. Özel sektöre uygulayabilirsiniz. Özel sektöre uyguladığımız yaptırımların kamu yatırımlarına uygulanmadığı bir noktada, bir de kamu yatırımlarını ÇED kapsamı dışına da almak bence sonuçları itibarıyla çok tehlikeli yerlere bu ülkeyi götürebilir ve de şunu da söylemek lazım: Biz vatandaşların, özel sektörün, şirketlerin belli yaptırımlara, belli çekincelere veyahut da belli mevzuat kurallarına uygun olmasını isterken devleti bu kapsamın dışına çıkartmak, “Devlet bu yaptırımların dışındadır.” demek çok doğru bir politika mı? Özellikle iktidar partisinin de “Vatandaş ile devlet arasında farkı kaldırdık, biz özellikle vatandaşların, özel sektörün önünü açtık.” şeklindeki söylemlerini ele aldığımız zaman tutarlı bir tarafı var mı?

Dolayısıyla bence çevre mevzuatı varsa, ÇED raporları varsa, çevresel etki değerlendirme varsa birey ile vatandaş arasında, şirket ile devlet arasında, kamu yatırımları ile özel sektör arasında bir farkın olmaması gerektiğini düşünüyorum. Eğer bu kurallar, kanunlar varsa devlet de bu kanunlara uymak zorundadır. Çevresel etki değerlendirme raporları varsa bu raporları devlet yatırımları da almak zorundadır diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Peki, teşekkür ediyorum.

Son olarak Genel Müdürümüze tekrar sorulara cevap vermesi için söz veriyorum.

Buyurun.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Efendim, teşekkür ediyorum.

Öncelikle şunu belirtmek istiyorum: Sayın vekillerimizin bizi bu kadar yönlendirici olması, gerçekten bize rehberlik etmesi gerçekten önemlidir. Ben bu notları aldım. Bu notları bir emir telakki edip yönetmeliklerin, kanunların yeniden düzenlenmesinde bu hususları dikkate alarak gideceğimizi belirtmek istiyorum.

Sayın vekilimin dediği gibi, o hukukçu değil, ben de hukukçu değilim; çevre doktorası yaptım, çevre bilimleri konusunda doktoram var ama hukuk konusunu çok iyi bilmiyorum ben de. Hukuk konusunda bize söylenen şu: 93 öncesinde yapılan faaliyetlerin olmasının ne faydası vardır? Bunlar kamu yararlarıdır. Öncelikle şunu söylemek istiyorum: Kamu yararı olan faaliyetler için bu kanun maddesi, yönetmelik maddesi yazılmış. Bunun kanuna taşınması ortaya konmuştur. Hukukçu arkadaşlarım burada, isterseniz onlara da sorabilirim. Önce yönetmelik, sonra kanun; kanun, yönetmelik, o konuyu bilmiyorum, özür dilerim.

EMRE KÖPRÜLÜ (Tekirdağ) – Ben hukukçuyum, olmaz öyle şey.

BAŞKAN – Ben açıklayacağım, sıkıntı yapmanıza gerek yok.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Tamam.

İşin çevreyle ilgili kısmına geldiğimiz zaman öncelikle bu kanun maddesinde yer alan “yatırımın programa alınmış olması” cümlesi biz açık olduğunu düşünüyorduk. Eğer diyorsanız ki “kamu yatırımları” demek gerekiyorsa bunu da diyebiliriz. Ancak yatırım programına alınmış olmak özel sektörde herhangi bir yatırım programı yok. Yani “yatırım programı” dediğiniz terim Devlet Planlama Teşkilatının her sene Bakanlar Kurulu kararıyla yayınladığı bir programdır ve bunda yer alan faaliyetler yatırım programında yer alan faaliyetler olarak geçer. Sadece bu faaliyetler için içerisine giriyor. Bu muafiyet kapsamı bunun için.

Özel sektör konusuna geldiğiniz zaman, özel sektörün herhangi bir yatırım programı yer almadığı için yirmi sene öncesinde bunun planlanmadığı bilinemediği için özel sektör bundan muaf tutulmuyor. Yani özel sektör bunu yirmi sene önce planladığını bir yerlerde kanıtlamış olsa bir kamu yararı... Çünkü sizler de takdir edersiniz ki efendim, herhangi bir proje yatırımı planlandığı zaman işin içerisinde işin kamulaştırmasından tutun da çevreyle ilgili olması gereken önlemler, bütün önlemler ortaya konularak bunun fizibilitesi yapılıyor. Bu fizibilite yapıldıktan sonra da yatırıma alınıp alınmaması siz yüce Meclisin takdirlerine sunuluyor. Kamu yatırımlarında bu planlama yapılmadığı için, 93 yönetmeliği çıkmadan önce bu planlama yapılmadığı için veya 97’de bunlar planlama yapılmadığı için şu anda böyle bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmakta. Düşünce bu. Özel sektörde de keza aynı şekilde dediğim gibi herhangi bir yatırım programı, herhangi bir düşünce olmadığından bunlar özel sektörün içerisine konulmuyor.

Yönetmelik 97’de yayınlanmadı, 93’te yayınlandı. Herhangi bir kimseye muafiyet verilmiyor. Manisa’yla ilgili, özellikle her iki Gördes ve Çaldağı’ndaki nikel madenleri için ÇED raporu hazırlanmış. ÇED raporları tüm kurum kuruluşların görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiş. Olumlu kararı verilmiş. Kimseye muafiyet verilmesi gibi bir husus şu anda mevzubahis değildir.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Çaldağı’ndaki ormanın yok edilmesinde halkın hangisinin onayı alındı?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Soruları tamamlayayım, ondan sonra cevap vereyim mi efendim?

Yönetmelikler varken neden ÇED’e ihtiyaç vardır? Danıştayın baypas edilmesi gibi Melda Hanım’ın bir sorusu vardı. Yönetmelikler varken ÇED yönetmeliği... ÇED Yönetmeliği efendim, 1972’deki Stockholm’deki konferansta, arkasından hazırlanan 82’deki Brundtland raporunda sürdürülebilir kalkınmanın en temel araçlarından bir tanesidir ve ÇED’in en önemli özelliği yapılmadan önce, proje tasarlanmadan önce yer seçimi açısından faydalı bir şeydir, faydalıdır. Sürdürülebilir kalkınma içine konulmuş kullanılan araçlardan bir tanesidir, bu bir araçtır ve bunu planlamazsınız, yapmazsınız, herhangi bir yere yazmazsınız. Önce dersiniz ki “Ben şurada mı yapayım, şurada mı yapayım?” Alternatifleri ortaya korsunuz, çevresel açıdan değerlendirirsiniz, ondan sonra “Çevresel etkilerini değerlendirdim, ben bu faaliyetin burada yapılmasının daha uygun olacağını düşünüyorum.” dersiniz ve raporda yapılacak olan faaliyetlerle ilgili alınacak önlemleri de belirtirsiniz. O önlemleri niye belirtirsiniz? Dersiniz ki: “Hava yönetmeliği, su yönetmeliği, hava yönetmeliğindeki belirtilen standartları sağlayabilmek için ben şu şu önlemleri alıyorum.” ÇED Yönetmeliği’nde bu yazar. Benim bahsettiğim, 50 küsur tane olan yönetmelik bu sayılan yönetmeliklerdir. Zaten uymak zorunda olan yönetmeliklerden bahsetmek istemiştim, oradaki faaliyetlerim de oydu.

MELDA ONUR (İstanbul) – Zaten şeyi sordum. Yani sorunun cevabı değil. Neden? Yani ne zararı oldu ÇED?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – ÇED’in herhangi bir zararı olmamıştır.

MELDA ONUR (İstanbul) – Muafiyeti gerektiren bir somut örnek verebilir misiniz? Yani deyin ki: “Şurada biz şunu yapamıyoruz. Şurada bir yatırıma engel oldu, o yüzden.” Ya da hani bir genel görüş müdür bu? Bir tane örnek verin yani.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Efendim, ben Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ÇED İzin ve Denetim Genel Müdürüyüm. Yatırımı engellemek veya yatırımı engellemek gibi bir

düşüncenin içerisinde değilim. Bizim düşüncemiz, bizim görevimiz, bize verilen vazife çevrenin korunması. Anayasa'nın 56'ncı maddesinin herkese sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğu emriyle biz o emre itaat etmek yönünde çalışmalar yapıyoruz.

SENA KALELİ (Bursa) – Bu tersine olmuş oluyor.

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Hayır, öyle bir şey yok. Yatırımı engellemek veya yatırımın üzerinde yorum yapmak gibi bir düşüncemiz yok.

Yatırım programına alınması çevre yatırımlarını engelliyor mu? Özel sektöre neden yatırım yaptırıyoruz? Bunu açıklamıştım.

Devlet yatırımları neden muaf? Devlet yatırımları kamu yararı düşüncesiyle daha öncesinde ortaya konulan bir iştir.

SENA KALELİ (Bursa) – Yap-İşlet-devret olursa?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Efendim, sadece 97 öncesindeki yatırım programına alınmış faaliyetler. Şimdi, basında...

SENA KALELİ (Bursa) – Her planlanan yapılmak zorunda mı?

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Biraz önce de arz ettiğim gibi konu yatırım programında yer aldığı için devletin bir kamu yararı olduğu düşüncesiyle bu maddeye yazılmıştır. Yoksa herhangi bir özel sektör veya planlanmamış, bunun içerisinde bununla ilgili masraflar konulmamış veya düşünceler konulmamış olduğu için herhangi diyeceğimiz bir şey yok efendim.

Şunu da ifade etmek istiyorum özellikle: Bu üçüncü havaalanı projesi olsun, nükleer santraller olsun, bunların herhangi bir muafiyet kapsamında olması mevzubahis değildir. Üçüncü havaalanının ÇED süreci tamamlanmıştır. Nükleer santralin ÇED süreci sürüyordur. Yaklaşık bir sene boyunca ÇED raporu hazırlıyorlar, hâlâ rapor hazırlanıyor, bize sunulmadı. Raporu biz çok ayrıntılı olarak inceliyoruz, ayrıntılı olarak değerlendiriyoruz. Bu süreçler devam edecektir. Sadece kamunun böyle bir talebi, 97 öncesindeki kamu yatırımları için böyle bir talebimiz vardır. Yönetmelikte ciddi anlamda bize bu anlamda başvurular olmaktadır. Bu başvuruyu hukuki anlamda kanuna konularak daha rahat çalışma imkânı bulunacağı için böyle bir kanun maddesi önerilmiştir.

Arz ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

MELDA ONUR (İstanbul) – Bir şey söyleyeceğim, çok özür diliyorum. 97 vurgusu sürekli yapılıyor ama şu gerekçenin ikinci paragrafına takılıyorum ama kanun maddesinde tam karşılığını bulamıyorum: “Yapılan düzenlemeyle 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 10'uncu maddesine dayanılarak bugüne kadar yürürlüğe konulan ikincil düzenlemelerle kazanılan hakların korunması ve başlanmış olan kamu yatırımlarının kısa sürede tamamlanması amaçlanılmaktadır.” Bunu biraz açıklama imkânı hissediyorum. Yani şimdi bunun yukarıyla çok bağını ben kuramadım.

BAŞKAN – Sorunu Melda Hanım net söyle çünkü yazılıdaki bu endişeleri yazmak istiyorum.

MELDA ONUR (İstanbul) – Nasıl?

BAŞKAN – Yani sorunuz nedir oradaki?

MELDA ONUR (İstanbul) – Sorum şu: Madde 11'in ikinci paragrafındaki “Bugüne kadar yürürlüğe konulan ikincil düzenlemelerle kazanılan hakların korunması ve başlanmış olan kamu yatırımlarının kısa sürede tamamlanması amaçlanılmaktadır.” Bu, sanki bana 1997 öncesine dair gibi gelmiyor. Bu “ikincil düzenlemelerle kazanılan hakların korunması” ibaresi, ikinci paragrafla ilgili olarak küçük bir yorum yapabilir mi Genel Müdürüm? Bunun sanki ben karşılığını da maddede göremiyorum gibi.

BAŞKAN – Yani madde çok açık ama “97” diye başlıyor cümle Melda Hanım. Bunu niye soruyorsunuz?

EMRE KÖPRÜLÜ (Tekirdağ) – “İkincil düzenlemeler” derken neyi kastediyorsunuz?

MELDA ONUR (İstanbul) – İkincil düzenlemelerle kazanılan hakları...

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Yönetmeliklerden bahsediyor. Yönetmelik değişikliğinde...

Şimdi efendim, biraz önce de arz ettiğim gibi yönetmelik değişikliğinde...

MELDA ONUR (İstanbul) – Bir sürü yönetmelik değişmiş zaten 97'den sonra...

ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ÇED İZİN VE DENETİM GENEL MÜDÜRÜ ÇAĞATAY DİKMEN – Bugüne kadar ÇED yönetmeliği 93'te çıktı, 5 kere değişti. 5 kere değişmesindeki sebep de son 2006'da değişiklik yapmıştık, Avrupa Birliği sürecinde Avrupa Birliği direktifiyle uyumlu hâle gelmesidir. Şunu da burada özellikle ifade etmek isterim ki bizim ÇED

Yönetmeliğimiz Avrupa Birliğinin ÇED yönetmeliğiyle birebir uyumludur. Sadece ülkemizin sınıraşan ÇED konusundaki sıkıntılardan dolayı bir tek onu uyumlaştırmadık, diğer kalan bütün kısımları Avrupa Birliğiyle uyumlu bir ÇED Yönetmeliği' miiz vardır. Buradaki revizyonların büyük bir kısmı da ÇED Yönetmeliği'nin bu revize ihtiyaçlarındandır, bugüne kadar da 5 kere revize edilmiştir. Sizin kastettiğiniz oradaki 97 öncesindeki faaliyetlerden, ikincil düzenlemelerle kazanılan haklar şu: ÇED Yönetmeliği' ne tabi olmadığını bize "ÇED Yönetmeliği' ne tabi miyiz?" diye sorup ellerinde belgelerle bize yönetmelik kapsamındaki görüşümüzü isteyen kurumlara biz "Evet, siz muafsiniz veya değilsiniz." 93 öncesindekilere "Muafsiniz." diye bugüne kadar demişizdir. O dediklerimizi bu kanun maddesi, bu yönetmelik toptan giderse kamu yatırımları ortada kalacaklar, bunlarla ilgili şey yapılması gerekiyor, durdurma ve idari yaptırım uygulanması gerekiyor. Onunla ilgili yasal düzenleme sıkıntısıdır.

Şimdi, önümde şey var, bu arada onu söylemek istiyorum. Bu 97 yatırım programında 95-96 yılları yatırım programı ulaşım payı, bakıyorum, ulaştırma kara yolları Ankara-Samsun yolu Kırıkkale-Delice ayrımı, Çorum-Sungurlu, Çorum geçişi, Samsun-Kavak gibi otoyolların yapımı, kara nokta projeleri gibi projeler 95-96'da yer alanlar bunlar. TCDD'nin liman tesis modernizasyonu. Enerji yatırımlarına 95-96'ya baktığımız zaman Emet, Orhaneli, Çınarcık Barajı, Manyas Barajı, Akköprü Barajı, Soma... Bunların birçoğu da zaten yapılmış durumda yani yapılmış, hizmete şey yapılmış, ÇED'i yapılmış projeler. "Bunlara ilişkin yapımına başlanmış projelerle ilgili sıkıntı çıkmasın, bunu yönetmeliklerle bu işi çözmeyelim, kanuna getirelim." diye bir önerimiz olmuştur efendim.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

SENA KALELİ (Bursa) – Bir soru daha sormak istiyorum.

BAŞKAN - Ben soruların yeterli olduğunu düşünüyorum. Bir açıklama yapayım müsaade ederseniz. Bir soru vardı, önemli bir soru. Kanun çıkmadan yönetmelikten sonra kanun çıkma sorusu önemli bir soru.

Şimdi, değerli arkadaşlar, bu kanun Çevre Kanunu'na göre çıkmış, yönetmelikle oluşturulmuş bir hadise ve yönetmelik Danıştay tarafından iptal edildi, bu maddesi iptal edildi. Burada yapılan "Niçin yönetmelikten sonra kanun, yönetmeliğe mi atıfta bulunuyoruz?" gibi ters bir mantık var, doğru bir tespit. Muafiyet, yönetmelikle yapılmasının sıkıntı olmasından dolayı kanunla düzenleniyor. Yapılan işlem budur. Yani niçin bugün böyle bir kanun düzenlemesi yapılmasının sebebi 93 öncesi özel sektör yatırımları ve 97 öncesi kamu yatırımlarıyla ilgili bir muafiyet düzenlemesi var. Bunun yönetmelikte olması uygun olmadı, hukuki iptallerden ortaya çıkan hukuki görüş bu. Dolayısıyla bundan dolayı kanunda düzenleme yapılıyor, gerekçe bu. Bunu bilirsiniz diye söyleyeyim.

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – Ben anlamadım. Şimdi, 5 Nisanda mevcut geçici 3'üncü madde yeni bir geçici 3'üncü maddeyle değiştiriliyor.

BAŞKAN – Evet, değiştirildi zaten.

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – Çevre ve Şehircilik Bakanlığı marifetiyle Resmî Gazete'de yayımlanıyor. Yönetmelik değiştiriliyor. Biz de diyoruz ki: "Bu yönetmeliği alıyorsunuz, aynısını burada kanuna koyuyorsunuz." Burada ters bir durum var. Bunu nasıl izah ediyorsunuz, ben onu anlayamadım.

BAŞKAN – Ben izah ettim, anlaşılmalı.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Böylesi Danıştaydan döndüğü için şimdi arkadan dolanıp önce kanunlaştırıyorlar.

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – Ya arkadan dolanıyor...

BAŞKAN – Buradaki üslubu hep koruduğumuzu söylüyorum ama şunu söyleyeyim, bir daha söyleyeyim...

HALUK EYİDOĞAN (İstanbul) – Ama bunun kayda geçmesi lazım, onun için uğraşyoruz.

BAŞKAN – Müsaade ederseniz Hocam, şöyle, affederseniz, anlaşılmalı zannedersenem. İptal edilen 5 Nisandaki yönetmelikler de burada. Şimdi, 2011'deki Danıştay iptal etti, geçici 3'üncü maddeyle ilgili düzenlemeyle ilgili yönetmelikte boşluk olmaması için 5 Nisan 2013'te yeniden düzenlendi. Bugün kanuna girmesinin nedeni, çünkü bu da muafiyetin yönetmelikte değil, kanunla yani bir şeyi muaf bırakıyorsanız buna yönetmelikte yani bakanlığın ilgili bir biriminin düzenlediği bir yönetmelik değil bunu kanunla yapmanız gerekirken yola çıkarak hukukçuların böyle bir talebi oldu. Durum budur, bunu ifade ettim. Öyle arkasından filan da dolandığımız yok. Lütfen yani...

SENA KALELİ (Bursa) – Başkanım, bir de bu "kamu yararı" diyoruz.

BAŞKAN – Efendim, bütün kanunlarda muafiyetler, müsaade ederseniz, Emlak Kanunu –ben bildiğim için, belediyeceilikten geldiğim için- Çevre Kanunu'nda "muafiyetler" diye başlıklar vardır ve bunlar kanunla sayılırlar. Bugüne kadar böyle geldi.

SENA KALELİ (Bursa) – Kamu zararı olup olmadığını nasıl saptayabiliyoruz çevresel etki değerlendirilmesi yapılmadan? Kamu yararına yapılan bir şey eğer çevresel anlamda zarar veriyorsa kamu zararı var. Fayda maliyet analizi yapılmadan bunun yararlı olduğuna nasıl karar veriyorsunuz?

BAŞKAN – Şimdi, başka bir tartışma konusu. Ben bir şey söyledim. Söylemeye çalıştığım şu: “Muafiyetler kanunla düzenlenir.” diye, gerekçe bu.

Bir de şu şeyle ilgili yani 93 ve 97 öncesinin “Ne gerek var, hepsini devre dışı bırakalım.”, bu bir öneridir yani teklif edilmiştir. Herhangi bir şey söylememiz mümkün değil ama olmayan yani siz 93 öncesindeki özel sektör yatırımlarıyla ilgili bir düzenlemeniz var ve ona göre insanlar işletme ruhsatları almış ve faaliyette bulunuyorlar, yirmi yıldır, otuz yıldır, kırk yıldır, eli yıldır olanlar var. Sonra kural değiştiriyorsunuz, bu kurala uyumlu hâle getirmek başka bir şey, “Hayır, sen buna uygun değilsin, seni kapatıyorum.” demek bambaşka bir şey. Bunun çok doğru olduğunu düşünmediğimi ifade edeyim ancak kamu yatırımlarıyla ilgili bir tereddüt hasıl oldu. Müsaade ederseniz bunu maddenin gerekçe bölümünde, aslında “kamu yatırımı” deyince ne olduğu çok anlaşılıyor ama esas komisyonumuza böyle bir önerimiz olsun, daha belirgin hâle getirilsin madde, ya kanundaki düzenlemeyle ilgili ya da gerekçe bölümünde kamu yatırımlarına ait olduğu çok netleşsin diye bir düzenlemeye ilave yapacağımızı bildirip maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Oy çokluğuyla kabul edilmiştir.

Teşekkür ediyorum.

Şimdi, gündemimizin 2'nci maddesinde değerli misafirlerimiz var. Şimdiye kadar ülkeyle ilgili, şimdi bireysel hayatımız ve bütün ülkeyle ilgili bir sunum.

Bürokrat arkadaşlara teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, TEMKODER'den 2 değerli misafirimiz var.

Elektromanyetik kirlilik yani şu anda oturduğumuz salondaki kirlilik dâhil, telefonlarınız, bilgisayarlarınız, baz istasyonları, nükleer santraller, aklınıza ne geliyorsa -biraz ilgi çeksin diye, biraz daha köpürttüreyim diye belki- hepsi, ne varsa yani bu manyetik kirlilik nedir, bundan nasıl korunulur ve bununla ilgili Türkiye'deki bilinç düzeyimiz... Özellikle Çevre Komisyonu olarak daha evvel -hatırlarsanız- aldığımız bir karar gereği “Biz sadece bize gelen tasarı veya teklifleri değil, aynı zamanda bir bilgilendirme programı yapalım.” demiştik.

2 misafirimiz var. Ben kendilerini öncelikle tanıtmalarını rica edeyim.

Hoş geldiniz. Buyurun.

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Öncelikle bu imkânı verdiğiniz için Sayın Başkanım, bizi davet ettiğiniz için ayrıca teşekkür ediyorum. Sayın Komisyon üyelerine ayırdıkları vakit için ayrıca teşekkür ediyorum.

İsmin Mehmet Bayramoğlu. TEMKODER Başkanım, elektronik mühendisiyim. TEMKODER'i kurduğumuzdan beri üç yıldır bu işlerle uğraşıyoruz. Burada arz edeceğimiz konuyu takdirlerinize arz edeceğiz, çalışmalarımızı beğenilerinize arz edeceğiz. Teklifleriniz olursa inşallah uygulama safhasında da sizlerin desteğine ihtiyacımız olacak.

Burada değerli bir üyemiz Doktor Mahmut Aydın var, Türk Hava Kurumunda yardımcı doçent olarak görev yapıyor. Sağ olsun, o da bizimle beraber geldi buraya, katkı verecek.

Efendim, şimdi, TEMKODER'i biz 2010 yılında bir boşluğu görerek kurduk arkadaşlarla birlikte. Günümüzün gençliğinin içinde bulunduğu, fütursuzca kullandığı teknolojik cihazları düşünerek, yönetmeliklerde gördüğümüz boşlukları da düşünerek kurduk ve çalışmalara başladık. İlk hedefimiz, 2001 yılında çıkan bir yönetmelik bir vardı, yönetmelik 2009'da bir revize oldu. Revize olduktan sonraki hâliyle bazı tekliflerimiz oldu, on dört maddelik bir teklifimiz oldu. On dört maddeden sekiz maddesi kabul edilerek yönetmeliğe konularak 2011 yılında yenilendi, 21 Nisan 2011'de yeni bir yönetmelik çıktı. Bu bizim için onur verici oldu.

İkinci olarak okullarda öğrencilerimize, çocuklarımıza, gelecek neslimize yönelik çalışmalar oldu, bunları sizlerle paylaşacağız.

Okullarda verdiğimiz seminer konu başlıklarımız:

Baz istasyonları hakkında bilinmesi gerekenler. Çünkü, halkımız tarafından, milletimiz tarafından gerçekten baz istasyonlarıyla alakalı düzenlemeler bilinmiyor, teknik konular bilinmiyor. Bu konuda çalışmalar yapmak.

Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun tanıtılması ve düzenlemeleri.

Cep telefonu alırken dikkat edilmesi gereken husus. SAR değeri, çok önemli bir değer.

Operatörlerce verilen bedava dakikalar.

Dizüstü bilgisayarlar ve kablosuz modemler olarak altı bölüme ayırarak okullarımızda bunları veriyoruz.

Baz istasyonlarıyla alakalı olmazsa olmaz güvenlik sertifikasından bahsediyoruz okullarda. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun vermiş olduğu bir güvenlik sertifikası, "baz istasyonu güvenlikli" anlamına gelen bir belgedir bu. Teknik bir belge gibi duruyor. Bizim burada teklifimiz şu oldu: Bu güvenlik sertifikasının, teknik bir belge, halk teknik bir kişilik olmadığı için, halkımız teknikten uzak bir yapıyı arz ettiğinden dolayı daha anlaşılabilir cümlelerle ifade edilmesi gerektiğini teklif ettik. Bu ne yazık ki kabul edilmedi, gelecekte kabul edileceğini umuyoruz.

Burada en önemli husus, güvenlik mesafesinin belirtilmesi, güvenlik mesafesinin halk tarafından bilinmemiş olması. Onu da bu resimle açıklıyoruz. Güvenlik mesafesi antenlerden çıkarak zarar verme bölgesinin içerisi "güvenlik mesafesi" anlamına geliyor, zarar verdiği bölgenin dışında olursa "zarar vermiyor" anlamı çıkıyor. Dolayısıyla, böyle bir durumda şikâyet edilmesi gerekiyor.

Baz istasyonlarıyla alakalı, Türkiye'deki baz istasyonları hep... Antrparantez bir şey söylemek istiyorum: Derneğimiz tamamen sivil toplum örgütü olup kendinden güç almaktadır. Herhangi bir kurum, kuruluştan maddi bir beklenti içerisindedir değil ve geliri de yoktur, hiçbir kurum, kuruluştan. Baz istasyonlarını anlatınca okullarda, maalesef bunlarla karşılaşıyoruz "Neden bunları anlatıyorsunuz?" diye. Yani, düzenlemeler var, halkımız bilmiyor. Sivil toplum örgütü olarak bizim de görevimiz bu, halkımıza bunları anlatabilmek. Dolayısıyla, burada baz istasyonlarının çok olmasını biz arzuluyoruz çünkü daha az zarar veriyor. Şu anda ekranda gözüken Türkiye'deki baz istasyonu sayısı diğer ülkelerden daha az. Danimarka'yı örnek alacak olursak çok çok daha az. Neden baz istasyonunun daha fazla olması gerekiyor? Çünkü eğer baz istasyonu sayısı fazla olursa birim baz istasyonunun gücü düşük olacaktır, etrafına yaydığı elektromanyetik dalganın şiddeti azalacaktır; bu birincisi.

İkincisi: Cebimizdeki cep telefonlarıyla konuşurken cep telefonlarının otomatik güç ve otomatik güç kazanç kontrolü var. Eğer baz istasyonlarına yakın olursak ama güvenlik mesafesinin dışında yakın olursak baz istasyonunun, cep telefonunun yayacağı elektromanyetik dalganın miktarı azalacaktır, dolayısıyla insana vereceği zarar da azalacaktır. Bunun için baz istasyonlarının çok olması gerekiyor. Bu, operatörlerce istenen bir durum değil aslında ama halkımız nezdinde olması gereken bir şey çünkü ileri ülkelerde, Batı ülkelerinde gözüktüğü gibi maalesef daha fazla.

Evet, cep telefonlarını anlatıyoruz, cep telefonlarının nasıl kullanılması gerektiğini anlatıyoruz okullarımızda, SAR değerine mutlaka bakarak alınması gerektiğini anlatıyoruz. SAR değerinin, dağıttığımız elinizdeki araştırma raporundan bilinmediğini...

OSMAN BOYRAZ (İstanbul) – Nedir o değer?

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Efendim, SAR değeri "Specific Absorption Rate" yani Özgül Soğurma Oranı. Vücudumuzun emdiği, absorbe ettiği elektromanyetik dalgaların miktarı. Bu ne kadar az olursa alacağımız zarar az, ne kadar çok olursa alacağımız zarar o kadar fazla yani SAR değeri arttıkça yayılan elektromanyetik dalganın miktarı da artıyor.

OSMAN BOYRAZ (İstanbul) – Belli mi o telefonlarda?

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Telefonların belli. Bizim burada teklifimiz şu... Bu tekliflerimizi yaptık, elinizdeki kitapçıkta da bunu yazdık. SAR değerlerinin maalesef kutunun üzerinde yazmaması halkımız adına büyük bir eksiklik. Cihazı alırken insanlar parayı ödmeden kutusunu açamıyor, kutusunu açamayınca SAR değerini öğrenemiyor. Dolayısıyla, parasını vermeden, satın almadan SAR değerini öğreniyor olması gerekiyor halkımızın. Bu çok önem arz ediyor.

Çocuklarımız yatarken yastıklarının altına koyuyorlar, yataklarına sokuyorlar, bunun son derece tehlikeli olduğunu düşünüyoruz.

MUSTAFA SERDAR SOYDAN (Çanakkale) – SAR değerinin normali nedir?

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Efendim, SAR değeri, Dünya Sağlık Örgütü "0,1 vat/kilogram" diyor, BTK ve Avrupa Birliği "2 vat/kilogram" diyor. Arada bir ara var. Bu ne kadar düşük olursa o kadar avantaj teşkil ediyor.

MUSTAFA SERDAR SOYDAN (Çanakkale) – 2'nin altında mı olması lazım, 0,1'in altında mı olması lazım?

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – 2'nin üzerindeki zaten ülkeye giremiyor.

VELİ AĞBABA (Malatya) – Bizim kullandıklarımız?

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Bakmak lazım efendim, onu bilemiyorum. Bizim "web" sayfamızda yazıyor hepsi, oradan bakılabilir.

Yataklarına soktukları zaman bu cep telefonlarını, bir de SAR değeri de yüksekse şayet, laptopları da yataklarına soktukları zaman büyüme hormonlarını engelliyor. Dolayısıyla, böyle de bir tehlike arz ediyor. Çocuklarımıza bunları anlatıyoruz.

Ben biraz hızlıca geçiyorum, Başkanım, müsaade ederseniz.

BAŞKAN – Lütfen.

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Çünkü vakit daraldı gibi, toparlayamayacağım diye düşünüyorum. Soru gelirse tabii, ayrıntıya girmek isterim.

Efendim, birde biz dizüstü bilgisayarlarının kucakta, diz üstünde kullanılmasını istemiyoruz.

MELDA ONUR (İstanbul) – Adı “dizüstü” ama.

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Adı “dizüstü” -yanlış bir isim- ama “yeri masa” diyoruz biz çünkü Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının da bir açıklaması oldu bu konuda, özellikle erkeklere yönelik bir açıklamaydı o: “Diz üstünde bilgisayarlarınızı kullanmayın.” üreme şeyinin engellenmemesi için, yumurtalığın zarar görmemesiyle alakalı bir şeydi. Bizim en büyük korkumuz ve dikkati çektiğimiz, çocuklarımız nezdinde, yatağa sokmamaları çünkü hem yatağın içerisinde kontrolsüz İnternet kullanımı söz konusu hem de sağlık açısından bir risk taşımaktadır.

Bir ayrı üzüldüğümüz ve vurgulamak istediğimiz nokta, kablosuz modemi yirmi dört saat kapatmıyorlar. Bunu kitaplarda da göreceksiniz, çocuklar da hep bir ağızdan söylüyorlar, yirmi dört saat açık. Bir apartmanda herkesin kablosuz modemi açıksa zaten binanın içerisinde bir tane baz istasyonu var demektir. Biz diyoruz ki: “Gece yattıktan sonra kimsenin işine İnternet yaramayacağı için lütfen kapatalım.”

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Biraz önce söylediğinizle çelişiyor bu şey. Ne kadar baz istasyonu olursa frekans...

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Efendim, farklı şey. Şimdi, bakın, cep telefonlarının baz istasyonlarına yakın olması lazım cep telefonlarından az elektromanyetik yayılması için, otomatik kazanç düşmesi için. Ayrıca, baz istasyonları da sık olursa birim baz istasyonu gücü düşük olacağından etrafına yayacağı baz istasyonu mesafesi miktarı azalacaktır, güvenlik mesafesi de küçülecektir. Buradaki mantık şu: Ortamdaki elektromanyetik dalganın miktarının azalması. Ortamda elektromanyetik dalganın miktarı, yaşadığımız ortamlarda... Ama binalarda -yatarken daha çok büyüme hormonu gece salgılandığı için- binanın içerisindeki elektromanyetik dalganın azaltılmasını istiyoruz. Hele hele kablosuz modemler -çocuklardan öğreniyoruz- yatak odalarında bulunuyor. Niye? Kontrollerinde olması cihetiyle. Biz de diyoruz ki, evde en az kullanılan alanlarda konumlandırılmasını istiyoruz, söylüyoruz çocuklarımıza.

BAŞKAN – Balkonda mesela.

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Balkon eğer kapalıysa tabii olabilir.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Çekmez, önünü engelleyen bir şey varsa çekmez.

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Böyle kiler gibi ya da merdiven altı gibi...

BAŞKAN – Ne halt olursa olsun, uzak olsun da.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Yani modem çekmeyebilir.

MELDA ONUR (İstanbul) – En mantıklısı kapatmak aslında.

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Evet, en mantıklısı kapatmak.

Çok uzun konuşmaları maalesef şöyle konuşuyor çocuklarımız, onu kablolul kulaklıkla -herkesin malumu- öneriyoruz.

Araçtayken kullanmak son derece tehlikeli ama bir ayrı tehlikesi var: Baz istasyonlarını eğer hızlıca geçiyorsak araçta cep telefonu daha çok gücünü artırıyor, o otomatik kazanç kontrolünü artırıyor. Baz istasyonlarını yakalamak, hangi baz istasyonunda olduğunu, konuşma varsa konuşmayı kesmemek, gelecek çağrı varsa gelecek çağrıyı kaçırmamak adına gücünü artırıyor. Gücünü arttırdığı zaman eğer vücudumuza yakınsa ya da o anda da konuşuyorsak kafamızın üzerinde, kulağımızın üzerinde, bu daha çok zarar vereceğinden dolayı araçta kullanımını yasaklamak istiyoruz. Yanlış ifade etmeyeyim, engellemek istiyoruz, çocuklarımıza bunları anlatıyoruz.

Ayrı bir husus, bedava dakikaları sonuna kadar tüketmenin zorunlu olmadığı. Bedava dakikaları tüketmeyince çocuklarımızın rahatsız olduğunu gözlemledik. Yani “Üç dakika kaldı ben şunu da tüketeyim, beş dakika kaldı şunu da tüketeyim.” gibi bir kanaat içerisinde, bunun yanlış olduğunu ifade ettik. Gençlerimize de bu bedava dakikanın sınırsız olmaması yönünde tekliflerimiz var.

Bir ayrı görsel kirlilik, efendim, camilerimizdeki görsel kirlilik; bunların olmasını istemiyoruz sivil toplum örgütü olarak.

BAŞKAN – Sanki kaldırdılar mı?

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Kaldırdılar efendim.

BAŞKAN – Söküyorlar gibi bir ara...

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Duruyor. Biz, Diyanet İşleri Başkanlığına bir rapor verdik bu konuyla alakalı. Bir dönüş bekledik ama gelmedi.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Sadece çevre kirliliği, görüntü kirliliği açısından mı yoksa camide ibadet eden yurttaşlarımız açısından böyle bir şeyin sakıncası var mı?

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Bir görüntü kirliliği, bir de manevi silüeti bozduğunu düşünüyoruz. Elektronik olarak bir şey söylememiz mümkün değil. Avrupa'daki örneklerini biz Diyanet İşleri Başkanlığımızla paylaştık. Kili selerde güzel örnekleri var, örnek güzel dizaynlar var. Operatörlerce bunların yapılabileceğini, tip projeler hâline getirilebileceğini, minarelerin kullanılması gerektiğini de ayrıca düşünüyoruz. Neden? Çünkü orada bir yükselti var, o yükselti boşu boşuna duracağına kamuflajla daha güzel bir şekil aldırılabilir, ayrıca kule dikilmesinin önüne geçilmiş olur diye düşünüyoruz.

Tekliflerimizden uygulamaya geçenleri sizlerle paylaşmak istiyoruz: Bu elektromanyetik ölçümleri yapan elemanların 2001'den 2011 yılına kadar eğitimsiz kişilerce yapıldığını ne yazık ki üzülerek söylemek istiyorum, eğitilmiş kişilerce yapılmadı. Biz 2011'de bir teklif sunduğumuzda eğitilmesi gerektiğini, sertifikalandırılmasını gerektiğini... Ve bu yönetmeliğe konularak kabul edildi, bundan sonra eğitimler yapılıyor ve eğitilmiş kişilerce ölçümler yapıldığından bu sevindirici haberi paylaştım.

Kararlı ölçüm yapmayan cihazlara yetki veriliyor idi. Bu cihaz 300 dolar değerinde bir cihaz. Bu cihazlarla ölçüm yapılıyor ve halkın sağlığıyla alakalı raporlar üretiliyordu. Buna itiraz ettik BTK'ya, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna, sağ olsunlar, değerlendirilebilir buldular ve bunu iptal ettiler.

Efendim, şu cihazlarla yapılıyor. Bu cihaz 15 bin euro değerinde. Kararlı ölçümler yapılıyor. Bu cihazın kalibrasyonu TÜBİTAK Ulusal Metroloji Enstitüsü 3 bin dolara kalibre ediyor, iki yılda bir kalibre ediliyor. Bu cihazın değeri 300 dolar, kalibre edilemiyor. TÜBİTAK'tan aldığımız raporla Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna müracaatımız neticesinde bu cihaz iptal edildi, artık bu cihaz ve bunun türevindeki cihazlarla ölçümler gerçekleştiriliyor.

Ölçüm yetkili kuruluşlar 2001'den 2011'e kadar bağımlı kuruluşlardı, üzülerek söylüyorum. Yani, şu demek: Baz istasyonlarının montajını yapan, işleten, bakımını, onarımını yapan taşeron firmalar aynı zamanda...

BAŞKAN – Bir de ölçüm yapıyordu yani dolayısıyla, çok sağlıklı bir istasyonumuz olmuş oluyor.

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Efendim, on senedir bu böyle gitti. Biz itiraz ettik, böyle de bir slogan geliştirdik: “Kendileri kuruyor, kendileri işletiyor ve kendileri ölçerek rapor veriyorlar; buna nasıl güvendim?” Bu slogan neticesinde Devlet Denetleme Kurulunun da, onların da bir raporu vardı, onları da alarak kendi görüşlerimiz nezdinde bunlara müracaatlarımızı yaptık. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun bu da yönetmeliğine konuldu, işlerlik kazandı. Sevindirici bir haberi sizlerle tekrar paylaştım.

Bir başka: Yerinde ölçüm yapmadan rapor veren kuruluşların sadece yetki belgesinin iptaliyle yetinmeyip önceki ölçüm raporlarının da iptal edilmesini talep ettik çünkü şöyleydi: Yerinde ölçüm yapılmadan rapor verildiği zaman sadece yetkisi iptal ediliyordu, geçmişte yaptığı kazançları kârı. Dedik: “Bu böyle olamaz yani ceza verilmesi lazım, yaptığı yanına kâr kalmamalı.” Bu da kabul edildi, konuldu. Bu da sevindirici bir haber.

Yeni ve ilave tekliflerimiz var efendim, bunu sizlerle paylaşmak istiyoruz:

SAR değeri cihaz kutusunun üzerine yazdırılmalıdır; bu olmazsa olmazımız.

Gelişmekte olan çocuklarımız için bedava dakikalar sınırlandırılmalıdır. Bu kesinlikle olmalıdır çünkü bedava dakikalar sürekli konuşmayı tetikliyor, teşvik ediyor.

Güvenlik sertifikasının baz istasyonu üzerine asılmaması durumunda cezai müeyyide getirilmelidir. Bir zorunluluk var, “asmalıdır” deniyor yönetmelikte ama asmazsa ne olur? Cezası yok. Cezası olmayan hiçbir yaptırım, yaptırım değildir. Malumunuza arz ederim.

Güvenlik sertifikası teknik terimlerden uzak, halkın anlayabileceği sade bir dille yazılmalıdır. Biraz önce güvenlik sertifikasını ben gösterdim. Tekrar müsaadenizle dönmek istiyorum ona.

Efendim, şimdi, güvenlik mesafesi burada yazıyor, bir, iki, üç, dört tane. Bu baz istasyonu ayrı bir baz istasyonu, bu da ayrı bir baz istasyonu. Dört tane güvenlik mesafesi var. Vatandaş mühendis olacak, bilecek dört tane olduğunu çünkü üstte anten ya da bir şey yazmıyor, ne olduğu belli değil. Birinci anten, ikinci anten, üçüncü anten, dördüncü anten. Ben elektronik mühendisyim, yıllardır bu

işle uğraştığım için biliyorum ama vatandaş hangi antenin kendine baktığını bilemeyecek, hangi güvenlik mesafesinin kendine ait olduğunu bilemeyecek. Dolayısıyla, böyle bir sıkıntı var.

İkinci husus, şunu diyoruz: Dört tane olmasının yerine bir tane güvenlik mesafesi olsun. Öyle hesaplamalar yapılsın ki en büyük değer alınsın, bir tane yazılsın, herkes ona göre kendisinin yaşam alanını konumlandırсын. Mesela, şurayı alacak olursak 62 santim nere, 17 metre nere? Vatandaş nereden bilecek? Dolayısıyla, burada yeniden bir düzenleme yapılması gerektiğini düşünüyoruz, talep ediyoruz sivil toplum örgütü olarak.

“Güvenlik sertifikasının bir tane güvenlik mesafesi yazılmalıdır.” dedik.

Kamusal alanlardaki kablosuz İnternet için düzenleme yapılmalıdır. Burada düzenleme bulunmamaktadır. Kamusal alanlarda, havaalanlarında, şimdi, yeni FATİH Projesi’nde okullarımızda olacak kablosuz İnternet. Bunun yanında, diğer çalışma alanlarında, iş yerlerinde kablosuz İnternet olabildiğince yayıldı. Bunlarla alakalı düzenlemeler maalesef yoktu, düzenleme getirilmesinde halkımız adına fayda olacaktır.

Şu da çok önemli bir durum: Operatörler, ölçümleri taşeronlar aracılığıyla yaptırılmaktadırlar. Bazı taşeronlar ise hülle firmalar kurarak bağımsız kuruluşlar gibi ölçüm yetkisi almaktadırlar. Bu sağlıklı ölçümler yapılamayacağı açıktır. BTK bu durumu çözüme kavuşturmalıdır. Bunu BTK’yla yazdık, hülle firmalardan bahsettik. Bu, olabildiğince sakıncalı bir durum.

Okullarımızda elektromanyetik kirlilik kulübü kurulması zarureti olduğunu gördük çünkü verdiğimiz seminerlerin sürekliliği açısından bu önem arz ediyor. Çocuklarımız, yöneticilerimiz, okul yöneticilerimiz bizden sürekli seminer talep ediyor. Bizim de yetişmemiz hayatta mümkün değil. Bir seminere gittiğimizde salon aldığınca 100 kişiye, 200 kişiye seminer veriyoruz, okul 1.500 kişi; herkese verme imkânımız mümkün değil. Eğer elektromanyetik kirlilik kulübü kurulursa bunun kökten çözüleceğini düşünüyoruz ve yine, söylediğim gibi, cami minarelerindeki görsel kirlilik giderilmelidir.

Seminerlerde anketler uyguladık, ön anket ve son anket. 5 bin kişiye de anket uyguladık, 7.500 kişiye seminer verdik. Bazı soru ve cevapları sizlerle paylaşmak istiyorum. Ne kadar farkındalık oluşturuldu? Bir baz istasyonu güvenlik sertifikası varsa kurulmasında hiçbir sakıncası yoktur. Katılanlar yüzde 36 iken seminerden önce -ön anket- seminerden sonra yüzde 64’e çıkıyor. Şimdi, güvenlik sertifikasını halkımız bilmeyince tepkisi fazla oluyor. Bilmediğine insanlar düşmandır. Eğer bilirse ki güvenlik sertifikası var, devlet bununla alakalı bir düzenleme yaptı ve “Güvenlik mesafesinin içerisinde olmamam gerekiyor.” tepkisi azalıyor. Bilinçsizce tepki yapılırsa operatörler baz istasyonlarını gizleme, kamuflaj yapma zarureti hasıl oluyor Anayasa hükmünce haberleşme özgürlüğünden dolayı.

Eğer gizleme yapıldığı zaman baz istasyonuna, vatandaş bunu fark edemeyecek, fark edemeyince güvenlik sertifikasını kontrol edemeyecek, güvenlik sertifikasını kontrol edemeyince güvenlik mesafesinin içerisinde yaşayıp yaşamadığını da kontrol edemeyecek. Dolayısıyla, diyoruz ki biz çocuklarımıza: “Bilinçli şikâyet edeceksiniz. Bilinçsizce şikâyet ederseniz, tepki vererseniz, eğer cep telefonlarıyla konuşuyorsak baz istasyonu olmak zorunda, baz istasyonu olmayacaksa cep telefonuyla konuşmamız hayatta mümkün değil. Baz istasyonlarının sökülerek hele hele şehir dışına taşınması oldukça sakıncalı. Baz istasyonları hücrel ve çok olmalı.

“Baz istasyonlarının güvenlik sertifikaları gereksizdir.” Bu, ters bir soru, olumsuz bir soru. Dolayısıyla, katılmayanlara bakmamız gerekiyor. Yüzde 46 iken yüzde 62’ye çıkıyor farkındalık.

“Baz istasyonu sayısının az olması sağlık açısından faydalıdır.” Bu da olumsuz bir soru. Katılmayanlara bakmak gerekiyor. Yüzde 5’ten yüzde 53’e çıkmış farkındalık, oldukça yüksek bir farkındalık.

“Cep telefonu alırken SAR değerini kontrol etmek gerekir.” Bu çok dikkate şayan bir husus. Yüzde 35’den yüzde 87’e çıkıyor farkındalık çünkü SAR değerinin ne olduğunu çocuğumuz bilmiyor maalesef.

“Sağlık için kablosuz modem yerine kablolu modem tercih etmek gerekir.” Yüzde 40’tan yüzde 76’ya çıkmış.

“Dizüstü bilgisayarın diz üstünde kullanılması kişiye zarar verir.” Yüzde 55’ten yüzde 85’e çıkmış, kısmen farkındalık var aslında bunda.

“Dizüstü bilgisayarın yatakta kullanılmasının sağlık açısından sakıncası yoktur.” Ters bir soru. Katılmayanlar yüzde 35’ten yüzde 58’e çıkmış, yüzde 23 civarında bir farkındalık oluşmuş.

“Uyurken cep telefonu yatağa konulmamalıdır.” Yüzde 74’ten yüzde 82’ye çıkıyor.

“Kablosuz modemden zararlarından korunmak için kullanılmadığı zamanlarda kapatılması gerekir.” Yüzde 69’dan yüzde 84’e çıkıyor.

Biz, bazı okullarda bu farkındalığın yüksek çıkmasını şuna bağlıyoruz: Broşürler dağıtıyorduk okullarda çocuklara. Çoğu okulda hata yaptık; broşürleri seminerden önce dağıttığımız için çocuklar oradan kopya çekerek bu farkındalığı yüksek tutturdular.

“Yaşanılan binanın üzerine baz istasyonu kurulması sakıncalıdır.” Bu ters bir soru. Sakıncalı değildir, yaşanılan binanın üzerine baz istasyonu kurulabilir. Katılanlar yüzde 71’den yüzde 42’ye azalıyor. Katılmayanlar yüzde 6’dan yüzde 40’a; yüzde 34 artış var farkındalıkta.

“Ülkemizde baz istasyonu kurulmasını denetleyen bir kurum yoktur.” Bu da dikkate şayan. BTK’nın varlığını biz orada anlatıyoruz, düzenlemelerini anlatıyoruz. Ters bir soru olduğu için katılmayanlara bakmamız gerekiyor. Yüzde 14’ten yüzde 53’e çıkıyor farkındalık. BTK’nın tanıtımını yapıyoruz burada.

“Kablosuz modem evin en az yaşanılan yerine kurulmalıdır.” Doğru bir soru. Katılanlara bakmak gerekiyor. Yüzde 51’den yüzde 76’ya çıkmış; yüzde 25 farkındalık oluşturulmuş.

“Cep telefonundaki bedava dakikaların sonuna kadar kullanılmasını gerektiğini düşünüyorum.” Biz, burada, cep telefonlarının bedava dakikalarının uzun süre kullanılmasının gerektiğini, zarar verdiğini anlattığımız hâlde, bedavadan vazgeçemiyor çocuklar, onu gördük okullarda. Onun için, bir düzenleme getirilerek bedava dakikalar sınırsız olmamalı, ihtiyaç kadar olmalı diye düşünüyoruz çünkü kişisel şeyle geçiremiyorsunuz yani yapamıyorsunuz.

Çok teşekkür ediyorum bize bu imkânı verdiğiniz için.

BAŞKAN – Biz teşekkür ediyoruz.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Bir şey soracağım.

BAŞKAN – Buyurun.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Sayın Hocam, sık sık karşılaştığım sorulardan bir tanesi bizim Çevre Komisyonunu da ilgilendiren bir konu. İzmir’in Karaburun ilçesi rüzgâr türbinlerinin sık olduğu yerlerden biri. Bir köylü yurttaşımız sıkça bir kabanık dosyayla rüzgâr türbinlerinin yaydığı manyetik alanın etkilediği nedeniyle TÜBİTAK’a müracaat ediyor. TÜBİTAK bu konuda bir çalışma yapıyor. Rüzgâr türbinlerinin elektromanyetik dalgalarının alanı ve zararıyla ilgili gerek bitkiler üzerinde gerek orada yaşayan köydeki insanlar üzerinde bir etkisini biliyor musunuz? Bu konuda bir yanıt istiyorum.

Bir de baz istasyonlarının sayısı ile ilgili bir çelişki söylediniz. Yine bir soru soracağım ama ondan önce şöyle bir şey var: Genelde su depoları kentlerde yüksek yerlerde ve yüksek yerlerde de baz istasyonu kurulması talebi var doğal olarak. Su depolarının üzerinde baz istasyonu olduğunu biliyorum ve şikâyetler var. Baz istasyonunun su deposunun üzerinde olmasının zararı var mı yok mu? Net öğrenmek istiyorum.

Hekim olarak, baz istasyon sayısının artmasıyla etki alanındaki gücün azalması arasında hâlâ organizma üzerine bir çelişki olduğu kanaati var bende. Evet, etki alanındaki güç açısından bahsettiğiniz alan küçülüyor olabilir ama bireye olan etki, hücreye olan etki değişmediği süreç içerisinde, baz istasyonlarının sayısını artırmaya davetiye çıkarır gibi -tırmak içerisinde- bir soru işaretim var, giderirseniz sevinirim.

BAŞKAN – Başka sorusu olan var mı?

MUSTAFA SERDAR SOYDAN (Çanakkale) – Aynı soruyu soracaktım.

TEMEL COŞKUN (Yalova) – Bir sorum olacaktı.

BAŞKAN – Buyurun.

TEMEL COŞKUN (Yalova) – Hocam, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, önemli bir alana işaret ettiniz hem minarelerin, camilerin kötü görüntüsüne -çevre kirliliği açısından- hem de değerlendirilmesine. “Bu konuda minarelere konulabilir.” dediniz. Bir çalışma var mı Diyanet İşleri Başkanlığıyla? Mesela, baz istasyonlarını siz bugün söyleyene kadar biz hep çevremizde, şehirlerde şu tepkiyle karşılaşıyoruz: “Bizim mahalleden kaldırın, bizim oradan kaldırın.” Siz tam aksini söylüyorsunuz. Bu çalışmalar ne noktada?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Zeki Bey, buyurun.

ZEKİ AYGÜN (Kocaeli) – Öncelikle, ben de teşekkür ediyorum.

Ben şunu soracağım: Tabii, günümüze giren önemli bir konu bu çünkü teknolojinin bize getirdiği bir yük. Ancak, ben çocuklar üzerinde etki alanını oluşturan bir bilimsel çalışma var mı yani insan sağlığı üzerinde? Tabii, bunlar halk arasında söyleniyor, bazı bilim adamları da konuşuyor ama böyle üniversitelerde olsun bilim kurullarında olsun, zamana dayalı bir bilimsel çalışma var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Herhâlde sorular bitti.

Evet, buyurun Hocam.

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Teşekkür ederim.

Efendim, su deposu üzerine bir soru vardı. Şunu söyleyeyim: Elektromanyetik dalgalar iyonize olmayan dalgalar. Dalgalar ikiye ayrılıyor: İyonize olan dalgalar, iyonize olmayan dalgalar. İyonize dalgalar maddenin atom yapısından elektron kopardığı için maddenin özelliğini bozuyor ama iyonize olmayan bu dalgalar elektronu koparmadığından maddede bir değişiklik yapmıyor, su deposuna bir zarar vermediğini düşünüyoruz. Bilim de böyle söylüyor.

İkinci husus, bu rüzgâr enerjisiyle alakalı, türbinlerle ilgili. O 50 hertz'de olduğu için bizim alanımızda değil, bizim çalışmamız da maalesef yok. Onu ölçmek gerekiyor, o vatandaşın şikâyetini giderebilmek için. Bu cihazlar 100 kilo hertz'den başlıyor. O 50 hertz elektrik cereyanı olduğu için -elektrik frekansı 50 hertz'den başlıyor- o cihazlarla alakalı bir ölçüm yapmak gerekiyor. Ona ancak o zaman cevap verilebilir.

Bir sorunuz daha vardı: Çok olması...

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – Hücreye etkisiyle çelişki.

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Şimdi, elektromanyetik dalgaların ısı etkisi var malumunuz. Hücreleri ısıttığı için hücrenin yapısında bozulmalar meydana getiriyor. Hâlen bilim dünyasında iki ayrı görüş var. Hâlen net bir sonuç olmadığı söyleniyor. Bazı bilim dünyasında “Zararı var.” deniyor, bazı bilim dünyasında “Zararı yok.” deniyor. Ama biz sivil toplum örgütü olarak, halkımıza -hani “Şüpheli şeylerden kaçın.” diyor Efendimiz- onu anlatmaya çalışıyoruz, olabildiğince yaygınlaştırmaya çalışıyoruz.

Eğer elektromanyetik dalgaların etkisinin azalmasını istiyorsak baz istasyonu az olursa gücünü arttırmak gerekiyor herkesi kapsamasını sağlayabilmek için. Bunun gücünü kırmak için öbür baz istasyonunu yakın mesafeye koymak gerekiyor, onun gücünü kırmak için öbürünü de onun yakın mesafesine koymak gerekiyor. Yani arı peteğindeki hücreleri daraltmak gerekiyor olabildiğince. Arı peteğinin hücrelerindeki insanların, kullanıcıların, arı peteğin içerisinde baz istasyonu olursa cep telefonu ulaşımı kolay olacağı için cep telefonunun da yayacağı otomatik güç kontrolünden dolayı gücünü azaltacaktır. Onun da yayacağı elektromanyetik dalga azalacağı için hücrelerin, vücudun alacağı elektromanyetik dalga azalmış olacaktır. Mantık yürütüyoruz.

MEHMET HİLAL KAPLAN (Kocaeli) – İyon koparmadığı için, sadece ısınmayla olduğu için güçle bir paralelliği var mı?

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Tabii ki. Yani güç ne kadar artarsa elektromanyetik dalga yayılımı o kadar artıyor. Güç ne kadar düşerse elektromanyetik dalga yayılımı da o kadar düşüyor. SAR değeriyle güç aynı eşlenik. SAR değer artıyor, güç de artıyor, güç artıyor, SAR değer de artıyor. Paralel artıyor.

Diyanet İşleri Başkanlığıyla alakalı teklifimiz oldu. Kiliselerle alakalı çalışmalarını örnek gösterdik. Bu konuda çalışmanın yapılması gerekliliğiyle alakalı bir rapor sunduk kendilerine ama bir gelişme olmadı. Umarım bir gelişme olacaktır.

Çocuklar üzerine bir bilimsel çalışmadan bahsedildi. Biz, en son 52 okulda yaptığımız seminerle alakalı çalıştayımızda Kanser Dairesi var Sağlık Bakanlığında ve onun altında 11 tane bağımsız bilim kurulundan bir tanesi Elektronik Alanlar Birim Kurulu Başkanı da gelmişti, Doçent Doktor Uğur Baysal. Onun ifadesine göre, bazı çalışmalar olduğunu ama neticelenmediğini ifade etti. Bize de ulaşan herhangi bir böyle çocuklara özel bir çalışma olup olmadığı yönünde çalışma yok ancak şu söyleniyor: Çocukların vücudundaki kemik yapısı ve hücre yapıları daha nazik ve nazenin olduğu için elektromanyetik dalgalar onların vücudunda daha hızlı ilerliyor, daha fazla ilerliyor. Eğer yetişkin insanlarda 5 santim ilerliyorsa onlar da 15 santim ilerliyor. Dolayısıyla “Çocukları olabildiğince uzak tutun.” deniliyor bilim dünyasınca.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Efendim, ben teşekkür ediyorum. Öncelikle sizi epeydir beklettik, hakkınızı helal ediniz, yani bu verdiğiniz bilgilerden dolayı.

Fakat şu baz istasyonlarıyla ilgili izahınızı, ben size savunma adına bir şey söyleyeyim, yani şöyle bir algı var: “Acaba biz baz istasyonlarıyla ikna mı ediliyoruz?” filan gibi böyle bir algı bende de oluşan bir şey. Bence soruya tersten cevap vermek, eğer “Türkiye'nin tamamında telefonla konuşmak istiyorsak” diye başlarsak herhâlde bu da izah edilmiş olur ki, insani boyutu budur. Eğer “Konuşulmasın, hayır, kapatın bunları.” deniyorsa ayrı o görüş, ona da saygı duymak gerekir.

Hem Mahmut Hocam' a hem de Mehmet Bey zârlâilerinize ve bütûn heyetinize teşekkûr ediyoruz bu bilgilerden dolayı.

Toplantıyı kapatmadan evvel, tabii biz Komisyon olarak bir bilgilendirme toplantısı yaptık. Bu konuda yaptırımımız söz konusu değil ama müsaade ederseniz Komisyonun bilgisi dâhilinde bunu yapmak istiyorum. Hem -neydi- Bilgi Teknolojileri, BTK mıdır?

TEMKODER BAŞKANI MEHMET BAYRAMOĞLU – Evet, BTK, Bilgi Teknolojileri İletişim Kurumu.

BAŞKAN – Hem BTK' ya hem de Millî Eğitim Bakanlığına bu elektromanyetik kirlilikle ilgili şeyler konmasıyla ilgili bir yazı, Komisyon Başkanı olarak -yani Komisyon olarak yazmamız şık değil ama- bu şekilde müsaadenizle bilginiz dâhilinde yazmak istiyorum. Birer suretini de sizlere bilgi olarak da göndeririz inşallah. Tekrar teşekkûr ediyorum.

Çarşamba günü sabah saat 10.00' da kahvaltıda görüşmek üzere, toplantımızda görüşecek de başka bir konu olmadığından toplantıyı kapatıyorum. Hepinize saygılar sunuyorum.

Kapanma Saati: 12.35